

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายประสานงานการวิจัย โทร. ๗๕๘๗

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๐ (๐๒) / ๑ ๗/๑๒ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๑

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ

ตามที่ มหาวิทยาลัยได้ประกาศโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๑ (เอกสารหมายเลข ๑) เรื่อง “การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์” จำนวน ๘๐๙,๙๖๕ บาท (แปดแสนเก้าพันเก้าร้อยหกสิบห้าบาทถ้วน) (เอกสารหมายเลข ๒) และได้จัดทำสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย (เอกสารหมายเลข ๓) ตามรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการวิจัย (เอกสารหมายเลข ๔) นั้น

บัดนี้ สถาบันวิจัยและพัฒนาได้เบิกเงินอุดหนุนการวิจัย งวดที่ ๑ ตามบันทึกที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๐ (๐๒)/ ๑๖๘๖ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ (เอกสารหมายเลข ๕) สถาบันวิจัยฯ จึงขอส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นหลักฐานในการประสานงานกับสถาบันวิจัยฯ การประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานของท่าน ในการนี้ สถาบันวิจัยและพัฒนาขอความร่วมมือท่านโปรดดำเนินการในระหว่างที่รับทุนอุดหนุนการวิจัย ดังนี้

๑. รายงานความก้าวหน้าการวิจัย (Ongoing) ผ่านระบบบริหารจัดการงานวิจัยของประเทศ (National Research Management System: NRMS) ที่ <http://www.nrms.go.th/Home> ตามปฏิทินการติดตามงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม (เอกสารหมายเลข ๖)

๒. การรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ ๑ เพื่อเบิกเงินอุดหนุนการวิจัย งวดที่ ๒ ขอให้ท่านส่งหลักฐานประกอบด้วย บทที่ ๑ บทที่ ๒ บทที่ ๓ และ บทที่ ๔ แสดงผลการวิจัยบางส่วนที่ได้ตอบวัตถุประสงค์ที่เสนอไว้ในข้อใดข้อหนึ่งให้ชัดเจน ทั้งนี้ ขอให้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ (เอกสารหมายเลข ๗)

๓. จัดทำสรุปรายงานการใช้จ่ายเงินไปยังกองคลังภายใน ๑ เดือน เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จตามระเบียบฯ ข้อ ๑๓

๔. รายงานการประเมินผลการวิจัย (Research Evaluation) ในระบบ NRMS

เนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้แจ้งข่าวสาร และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น เพื่อให้ท่านสามารถรับทราบข่าวสารได้รวดเร็วและสะดวก จึงได้จัดทำกลุ่มไลน์ (Line) “งปม.แผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑” ตามคิวอาร์โค้ดดังแนบ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยและและผู้ร่วมโครงการวิจัยอีก ๑ ท่าน เข้าร่วมกลุ่มไลน์ งปม.แผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑ (เอกสารหมายเลข ๘)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดดำเนินการต่อไป

(นางสาววัฒนี วัฒนวิทย์กิจ)

หัวหน้าฝ่ายประสานงานการวิจัย

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

เอกสารโครงการวิจัย

เรื่อง “การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและ สร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์”

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา วนเศรษฐ

เอกสารหมายเลข ๑	ประกาศโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๑
เอกสารหมายเลข ๒	ข้อเสนอโครงการวิจัย
เอกสารหมายเลข ๓	สัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย
เอกสารหมายเลข ๔	รายละเอียดค่าใช้จ่าย
เอกสารหมายเลข ๕	สำเนาบันทึกเบิกเงินงวดที่ ๑
เอกสารหมายเลข ๖	ปฏิทินการติดตามงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการ
การวิจัยและนวัตกรรม
เอกสารหมายเลข ๗	ระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยการเบิก
จ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๔๒
เอกสารหมายเลข ๘	คิวอาร์โค้ดเข้ากลุ่มไลน์ งบประมาณแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑

จำนวน 674,328 บาท (หกแสนเจ็ดหมื่นสี่พันสามร้อยยี่สิบแปดบาทถ้วน)

4. ชื่อโครงการ การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์เชิงพาณิชย์ของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
- ผู้วิจัย 1. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- เงินอุดหนุนการวิจัย จำนวน 239,250 บาท (สองแสนสามหมื่นเก้าพันสองร้อยห้าสิบบาทถ้วน)
5. ชื่อโครงการ การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์
- ผู้วิจัย 1. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พพันธ์ อูยานนท์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
3. อาจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- เงินอุดหนุนการวิจัย จำนวน 809,965 บาท (แปดแสนเก้าพันเก้าร้อยหกสิบบาทถ้วน)
6. ชื่อโครงการ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดียความจริงเสมือนสำหรับการนวดไทยเพื่อบำบัดโรค
- ผู้วิจัย 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญา สนกกนก สำนักเทคโนโลยีการศึกษา
2. อาจารย์ ดร.สุชาติ แสนพิช สำนักเทคโนโลยีการศึกษา
- ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- เงินอุดหนุนการวิจัย จำนวน 958,418 บาท (เก้าแสนห้าหมื่นแปดพันสี่ร้อยสิบแปดบาทถ้วน)

ประกาศ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

ดร.สลิณ ศิริยะพันธุ์

(รองศาสตราจารย์รศ.สลิณ ศิริยะพันธุ์)

รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เอกสารหมายเลข ๒

แบบเสนอโครงการวิจัย (research project)

ประกอบการเสนอของบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์

(ภาษาอังกฤษ) Supply Side Management to Increase Productivity and Value Added of Organic Rice

ชื่อแผนงานวิจัย (ภาษาไทย) (กรณีเป็นโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย)

(ภาษาอังกฤษ)

ส่วน ก : ลักษณะโครงการวิจัย

☉ โครงการวิจัยใหม่

○ โครงการวิจัยต่อเนื่อง

ระยะเวลา.....ปี.....เดือน ปีนี้เป็นปีที่.....

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ -ไม่ต้องระบุ-

กลยุทธ์ -ไม่ต้องระบุ-

2. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 : เร่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสนองตอบต่อประเด็นเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาประเทศ และภารกิจของหน่วยงาน โดยรัฐลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ 1.1 เร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานและนักวิจัยผลิตผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการและบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อมุ่งเป้าสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงาน

แผนวิจัย -ไม่ต้องระบุ-

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น

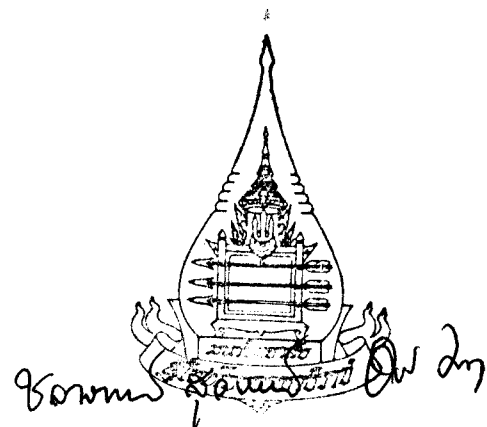
ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านข้าว

4. ยุทธศาสตร์ชาติ

การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

5. นโยบาย/เป้าหมายของรัฐบาล

○ ระเบียบวาระแห่งชาติ

ไม่สอดคล้อง

- ☐ โครงการทำหยาไทย

ไม่สอดคล้อง

- ☒ นโยบายรัฐบาล

6. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

6. ยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการวิจัยสู่การยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ

- ☐ มาตรการที่ 1 ส่งเสริมงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนและแก้ปัญหาหลักของภูมิภาคและของประเทศและยกระดับมหาวิทยาลัยสู่สากล
- ☐ มาตรการที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนงานวิจัยให้มีผลงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ☒ มาตรการที่ 3 ส่งเสริมขีดความสามารถของบุคลากรด้านวิจัยและการเพิ่มจำนวนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนางานวิจัย
- ☐ มาตรการที่ 4 สนับสนุนการมีงบประมาณทั้งจากแหล่งทุนภายในและแหล่งทุนภายนอก เครื่องมือ และเทคโนโลยี

เพื่อสนับสนุนการวิจัยอย่างเพียงพอ คุ่มค่า และเหมาะสม

การตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาหรือสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง

- ☒ ไม่มีการตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญา และ/หรือ สิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง
- ☐ ตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา และ/หรือ สิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง
- ☐ ตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว มีทรัพย์สินทางปัญญา และ/หรือ สิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง

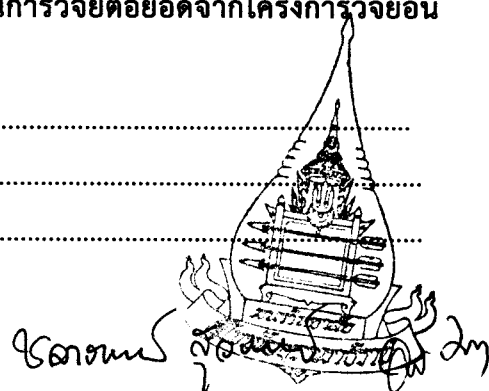
หน่วยงานร่วมลงทุน ร่วมวิจัย รับจ้างวิจัย หรือ Matching fund

ชื่อหน่วยงาน/บริษัท
 ที่อยู่
 เบอร์โทรศัพท์
 ชื่อผู้ประสานงาน
 เบอร์โทรศัพท์ผู้ประสานงาน
 เบอร์โทรสารผู้ประสานงาน
 อีเมลผู้ประสานงาน

การเสนอข้อเสนอหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของงานวิจัยนี้ต่อแหล่งทุนอื่น หรือเป็นการวิจัยต่อยอดจากโครงการวิจัยอื่น

- ☐ มี ☒ ไม่มี

หน่วยงาน/สถาบันที่ยื่น
 ชื่อโครงการ
 ระบุความแตกต่างจากโครงการนี้

สถานะการพิจารณา

- ☒ ไม่มีการพิจารณา
☐ โครงการได้รับอนุมัติแล้ว
 สัดส่วนทุนที่ได้รับ..... %
☐ โครงการอยู่ระหว่างการพิจารณา

มาตรฐานการวิจัย

- ☐ มีการใช้สัตว์ทดลอง
☐ มีการวิจัยในมนุษย์
☐ มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
☐ มีการใช้ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับสารเคมี

ส่วน ข : องค์ประกอบในการจัดทำโครงการวิจัย

1. ผู้รับผิดชอบ

คำนำหน้า	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งในโครงการ	สัดส่วนการมีส่วนร่วม	เวลาที่ทำวิจัย (ชั่วโมง/สัปดาห์)
นาง	อภิญญา วนเศรษฐ	หัวหน้าโครงการ	60	
นาย	พอพันธ์ อูยานนท์	ผู้ร่วมวิจัย	20	
นางสาว	นาริรัตน์ สิริสาร	ผู้ร่วมวิจัย	20	

2. ประเภทการวิจัย

การวิจัยพื้นฐาน

สาขาการวิจัยหลัก OECD

5. สังคมศาสตร์

สาขาการวิจัยย่อย OECD

5.2 สังคมศาสตร์ : เศรษฐศาสตร์

ด้านการวิจัย

สังคม/มนุษยศาสตร์

3. สาขาวิชาการ

สาขาเศรษฐศาสตร์

4. คำสำคัญ (keyword)

คำสำคัญ (TH)

ข้าวอินทรีย์ ประสิทธิภาพ มูลค่าเพิ่ม และการจัดการด้านอุปทาน ...

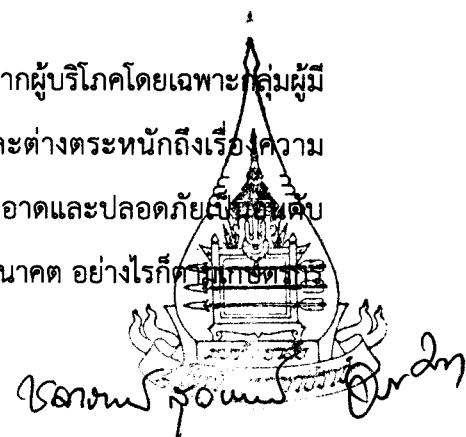
คำสำคัญ (EN)

Organic Rice, Productivity, Value Added, and Supply Side

Management...

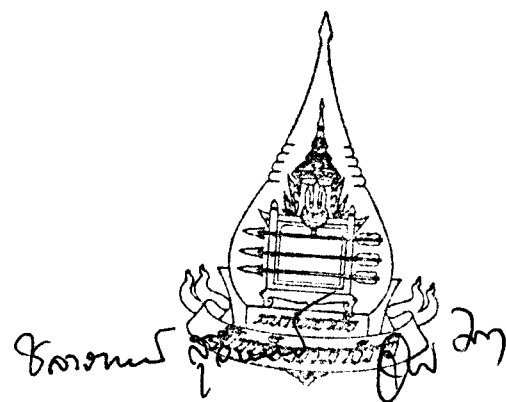
5. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในระยะกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้ในระดับกลางถึงสูงมากขึ้น เพราะผู้บริโภคกลุ่มนี้มีความตื่นตัวเรื่องสุขภาพและต่างตระหนักถึงเรื่องความปลอดภัยทางอาหารมากขึ้น ดังนั้นในการเลือกซื้ออาหารจึงให้ความสำคัญกับความสะอาดและปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ สินค้าเกษตรอินทรีย์จึงเป็นทางเลือกใหม่และมีแนวโน้มได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม

ผู้ปลูกเกษตรอินทรีย์กลับไม่ได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนการขยายตัวของตลาดเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดการในด้านการผลิต และการตลาดได้ไม่ดีนัก อาทิ การใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่ใช้แรงงานในสัดส่วนสูง หรือ เป็นการผลิตแบบการใช้แรงงานเข้มข้น (labor intensive) เมื่อมีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาทในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการปรับแบบก้าวกระโดดทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ในขณะที่ไม่สามารถปรับราคาจำหน่ายให้สูงขึ้นได้ในสัดส่วนเดียวกัน ทำให้เกษตรกรเสียประโยชน์ นอกจากนี้เกษตรกรที่เป็นรายย่อยมีขนาดพื้นที่ปลูกน้อยจะทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการประหยัดจากขนาด (economies of scale) ประกอบกับการเข้าถึงช่องทางการจัดจำหน่ายทำได้ยาก เช่น ห้างสรรพสินค้าที่มีข้อกำหนดในเรื่องคุณภาพสินค้า การบรรจุหีบห่อ และกำหนดปริมาณรับซื้อคราวละมากๆและสม่ำเสมอ จึงทำให้เกษตรกรรายย่อยนำสินค้ามาจำหน่ายในท้องถิ่นและได้ราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เหล่านี้เป็นปัญหาที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย

การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง และมีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้างแล้ว ยังมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรมและรักษาสมดุลธรรมชาติ จึงเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน เนื่องจากการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการเพาะปลูกที่เน้นเรื่องของธรรมชาติเป็นสำคัญไม่ใช้สารเคมี ยกตัวอย่างเช่น การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยจากวัสดุธรรมชาติ มีการควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติที่ไม่ใช้สารเคมี เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้พืชผลทางการเกษตรที่มีคุณภาพดี และมีความปลอดภัย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีพื้นฐานศักยภาพการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ดี จึงมีโอกาสนับแต่บัดนี้ในการต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่มได้ไม่ยากหากมีการบริหารจัดการที่ดี อย่างไรก็ตามเพื่อให้การแบ่งสินค้าเกษตรให้มีความชัดเจนและสร้างความเชื่อมั่นว่าการเพาะปลูกแบบใด จึงจะเรียกว่าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือเป็นแบบอื่นๆ ดังนั้นกระทรวงพาณิชย์จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร

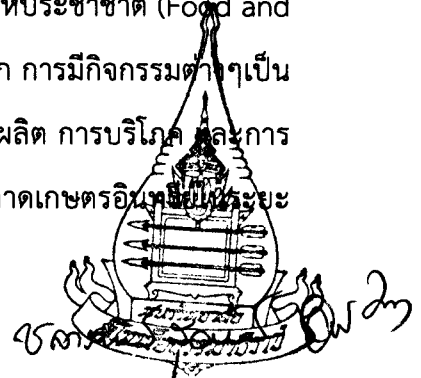
ประเภท	สารเคมีที่ใช้ในการปลูก			
	ยาฆ่าแมลง	ปุ๋ยเคมี	ฮอร์โมนเร่ง	เมล็ดพันธุ์ GMOs
เกษตรอินทรีย์ (Organic)	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่
ปลอดภัยจากสารพิษ*	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่
ปลอดสาร*	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่
ไฮโดรโพนิคส์	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่

* ใช้สารเคมีได้แต่ต้องเก็บผลผลิตในระยะที่ปลอดภัย

ที่มา: จากเอกสารแจก รักษ์อินทรีย์ รักษ์โลกกับกระทรวงพาณิชย์ โดยกระทรวงพาณิชย์

จากตารางข้างต้น กระทรวงพาณิชย์ได้แบ่งประเภทของการปลูกพืชแต่ละรูปแบบ จะเห็นถึงความแตกต่างของการแบ่งประเภท โดยเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้สารเคมีพวกยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และพืชตัดแต่งพันธุกรรม (GMOs) เป็นสำคัญ ทั้งนี้เกษตรอินทรีย์จะเป็นประเภทการปลูกที่มีความเข้มงวดมากที่สุด กล่าวคือต้องไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และพืชตัดแต่งพันธุกรรมเลย เป็นการปลูกพืชด้วยหลักธรรมชาติ ไม่มีสารปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมจึงมีความปลอดภัยสูงสุด ในขณะที่การปลูกพืชแบบปลอดภัยจากสารพิษ ปลอดสาร และไฮโดรโพนิคส์นั้นสามารถใช้สารเคมีได้แต่ต้องเก็บผลผลิตในระยะที่ปลอดภัย (นันทกร บุญเกิด 2553) ดังนั้นการทำเกษตรอินทรีย์จึงต้องมีการดูแลอย่างเข้มข้นเพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้

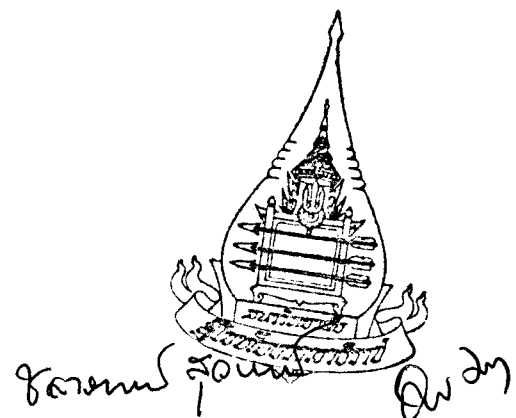
สำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีมานานแล้ว แต่ในระยะแรกๆมีชาวเพียงชนิดเดียว และยังไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าที่ควรเพราะทางด้านผู้ผลิตเองก็ยังขาดความรู้ความชำนาญ ในขณะที่ตลาดผู้บริโภคก็ไม่ให้ความสนใจมากนัก ส่วนหนึ่งมาจากการที่สินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันในท้องตลาด ต่อมาใน พ.ศ. 2545 พื้นที่เกษตรอินทรีย์มีการเติบโตแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะข้าวอินทรีย์ที่ขยายตัวกว่า 2 เท่าตัว นอกจากนี้ผักอินทรีย์ก็มีการขยายตัวสูงเช่นกัน ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเริ่มฟื้นตัวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชน ยกตัวอย่างเช่น มีการจัดประชุมนานาชาติเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย โดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) และองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) โดยมูลนิธิสายใยแผ่นดินและกรีนเนทเป็นเจ้าภาพหลัก การมีกิจกรรมต่างๆเป็นการเปิดตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดและผู้บริโภค กระตุ้นให้เกิดความสนใจทั้งในการผลิต การบริโภค และการผลักดันนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำให้เกิดการฟื้นตัวของตลาดเกษตรอินทรีย์ในระยะ

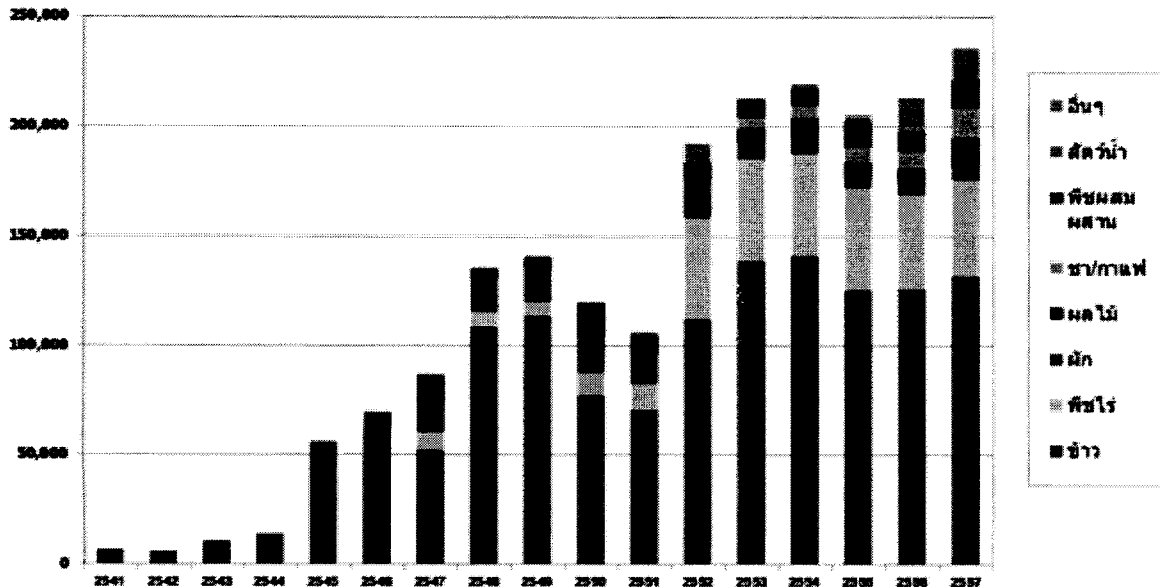
ต่อมา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอื่นที่เกิดจากการสนับสนุนของภาครัฐให้เกิดการขยายตัวของตลาดเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น อาทิ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) และกรมวิชาการเกษตร ได้กำหนดให้มีการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขึ้น ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์กับผลิตภัณฑ์อื่นได้ง่ายขึ้น และเกิดความเชื่อมั่นที่จะบริโภคสินค้าที่ได้รับรองมาตรฐาน รวมทั้งมีแรงขับเคลื่อนจากพลังตลาดที่ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่โดยเฉพาะโมเดิร์นเทรด เช่น ท็อปซูเปอร์มาร์เก็ต ฟู้ดแลนด์ โลตัส เดอะมอลล์ และห้างเอ็มโพเลียม เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางการตลาดสำคัญที่นำผลผลิตสู่ผู้บริโภคได้เริ่มจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การปลูกข้าวอินทรีย์ขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว คือ การส่งเสริมจากภาครัฐในการให้ความรู้ เทคโนโลยีการผลิต และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิกันมาก ประกอบกับความต้องการของตลาดข้าวอินทรีย์มีการขยายตัวมากขึ้น จึงมีองค์กรเอกชนและสถาบันเกษตรกรหลายแห่ง ได้เข้ามาส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรเกิดความตื่นตัวในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ นอกจากนี้นโยบายการทำนาแปลงใหญ่ที่ริเริ่มโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็มีส่วนในการสนับสนุนการรวมตัวกันผลิตข้าวอินทรีย์มากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาด้านอุปทานของการเพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยพิจารณาจากพื้นที่การปลูกเกษตรอินทรีย์ของไทย จาก พ.ศ. 2541-2557 พบว่าในระยะแรกๆ มีข้าวเพียงชนิดเดียวและพื้นที่การเพาะปลูกน้อย การขยายตัวของพื้นที่เกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นภายหลัง พ.ศ. 2545 แม้ว่าจะลดลงบ้างในบางช่วง อาทิ พ.ศ. 2550-51 และ 2555 เป็นต้น เนื่องจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาทำให้เศรษฐกิจโลกขยายตัวลดลง และประเทศผู้นำเข้ามีเศรษฐกิจอ่อนแอ ประกอบกับนโยบายจํานําข้าวของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ในช่วง พ.ศ. 2555-2556 ที่รับจํานําข้าวในราคาสูง ทำให้ลดแรงจูงใจในการปลูกข้าวอินทรีย์ที่ต้องมีการดูแลอย่างเข้มข้นและต้นทุนสูงกว่า รวมทั้งปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศของไทยด้วย อย่างไรก็ตามข้าวอินทรีย์นับเป็นสินค้าเกษตรที่ที่สัดส่วนการผลิตมากกว่าเกษตรอินทรีย์อื่น โดยมีสัดส่วนสูงถึงกว่าร้อยละ 50 รองลงมา ได้แก่ พืชไร่

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไทย (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน/กรีนเนท)

ที่มา: <http://www.greennet.or.th/article/411> สืบค้นเมื่อ มีนาคม 2559

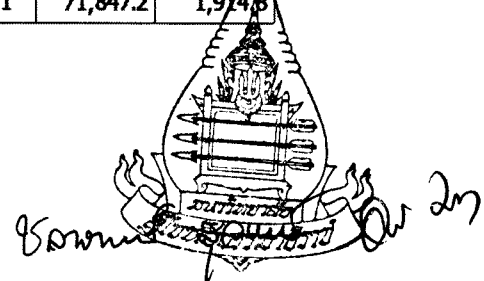
ภาพที่ 1 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของไทย

อย่างไรก็ตามข้าวอินทรีย์นับเป็นเกษตรอินทรีย์ที่มีการปลูกมากที่สุด มีบทบาทสำคัญและโดดเด่นกว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น เพราะมีขนาดตลาดใหญ่และเป็นที่นิยมมากขึ้น ใน พ.ศ. 2556 มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 36.8 ของมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าใน พ.ศ. 2556 แม้ว่าปริมาณการผลิตของข้าวอินทรีย์จะเพิ่มขึ้นมาจาก พ.ศ. 2553 แต่มูลค่ากลับลดลง นั่นแสดงว่าราคาต่อหน่วยของสินค้าลดลงมาก

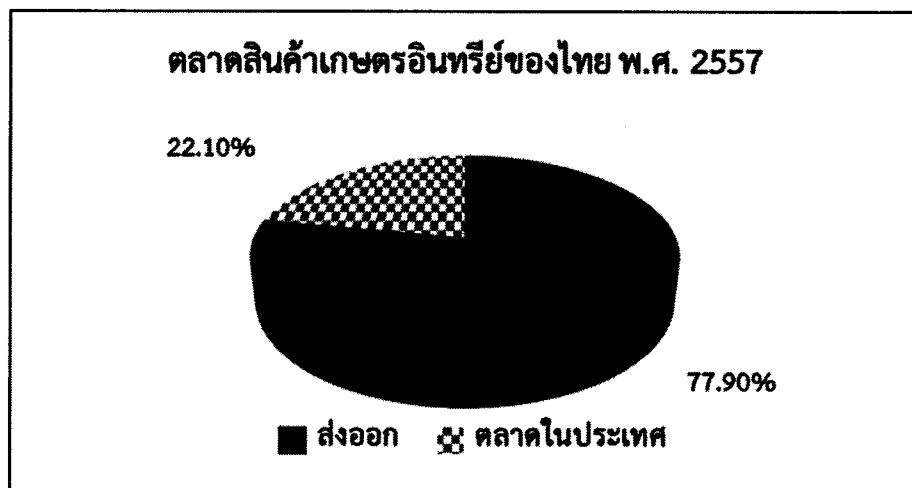
ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าของเกษตรอินทรีย์ไทย

	ปี พ.ศ. 2547		ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2556	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ข้าว	7,827.4	313.1	13,467.1	373.4	23,515.8	752.5	44,005.8	704.1
พืชไร่	1,572.0	55.0	2,934.1	65.9	13,071.0	366.0	12,002.4	336.1
ผักและสมุนไพร	2,656.7	159.4	5,336.8	297.2	2,114.3	105.7	1,330.0	53.2
ผลไม้	3,833.1	76.7	11,930.4	236.6	4,050.8	153.9	4,770.7	190.8
ชา-กาแฟ	0.0	0.0	0.0	0.0	1,057.2	190.3	1,474.5	176.9
ไม่สามารถจำแนก	0.0	0.0	0.0	0.0	3,524.8	141.0	4,115.3	164.6
อื่น	76.9	4.6	9.1	1.8	213.5	42.7	4,148.6	289.1
รวม	15,966.1	608.8	33,677.5	974.8	47,547.3	1,752.1	71,847.2	1,914.8

แหล่งข้อมูล: กรีนเนท (2558)

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์มากที่สุดในโลก โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิอินทรีย์เป็นสินค้าที่ตลาดในสหภาพยุโรปต้องการสูงมาก และมีแนวโน้มในการขยายตลาดมากขึ้นในอนาคต”(มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) 2559) สำหรับตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์พบว่า สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 77.9 โดยกลุ่มประเทศยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ อเมริกาเหนือ ส่วนตลาดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ (ที่มา: <http://www.greennet.or.th/article/411>)

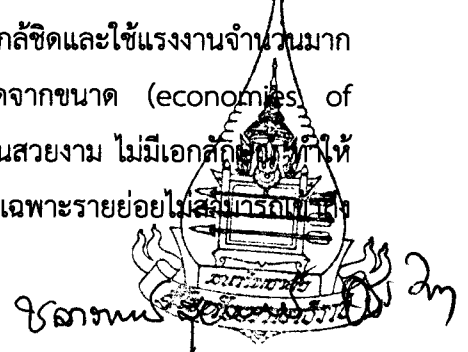

ที่มา: ข้อมูลจาก <http://www.greennet.or.th/article/411>

ภาพที่ 2 ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย

ส่วนตลาดในประเทศนั้นยังคงมีสัดส่วนไม่มากนักอยู่ที่ร้อยละ 22.1 ซึ่งมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญ คือ ร้านโมเดิร์นเทรดคิดเป็นร้อยละ 59.48 รองลงมาได้แก่ ร้านกรีนร้อยละ 29.47 และร้านอาหาร ร้อยละ 5.85 สำหรับการส่งออกใน พ.ศ. 2557 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปนับเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออกที่สำคัญที่สุดของประเทศ โดยมีมูลค่าสูงถึง 1,201.00 ล้านบาท/ปี หรือ ร้อยละ 66.1 รองลงมา ได้แก่ ข้าว อินทรีย์ ซึ่งมีมูลค่าส่งออกร้อยละ 30.4

โดยภาพรวมแล้วข้าวอินทรีย์นับว่าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีปริมาณการปลูกและมูลค่าสูงสุดตลอดจนมีศักยภาพในการทำตลาดมากที่สุด สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและเป็นสินค้าส่งออกนำรายได้เข้าสู่ประเทศ ตลอดจนมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคต จากกระแสการตอบรับเป็นอย่างดีของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการผลิตข้าวอินทรีย์ยังคงมีปัญหาในการจัดการด้านอุปทาน ประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มค่อนข้างมาก ทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์ไม่มากเท่าที่ควร อาทิ 1) ด้านการผลิต มักจะมีต้นทุนการผลิตสูงเมื่อเทียบกับสินค้าทั่วไป จากการที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและใช้แรงงานจำนวนมาก นอกจากนี้การปลูกข้าวอินทรีย์มักจะเป็นการปลูกขนาดเล็ก ทำให้ไม่เกิดการประหยัดจากขนาด (economies of scale) 2) การแปรรูปและการบรรจุหีบห่อ ในหลายกรณียังไม่มีมาตรฐานที่ดี ไม่คงทนสวยงาม ไม่มีเอกลักษณ์ ทำให้สินค้าไม่มีจุดเด่นและจดจำยาก 3) การกระจายสินค้ามีต้นทุนสูงและหลายกรณีโดยเฉพาะรายย่อยไม่สามารถเข้าถึง

ช่องทางการจัดจำหน่ายที่เป็นห้างขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งจับจ่ายของผู้บริโภคกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงได้ ทำให้เกษตรกรต้องยอมจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ซึ่งเป็นตลาดแคบและราคาต่ำกว่า เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษานี้จึงต้องการที่จะศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพข้าวอินทรีย์ของไทยให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก สร้างอำนาจต่อรองให้กับเกษตรกรรายย่อย นำไปสู่การขยายตัวของการผลิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เกษตรกรผู้ปลูกได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นแรงจูงใจให้อยู่ในอาชีพต่อไป

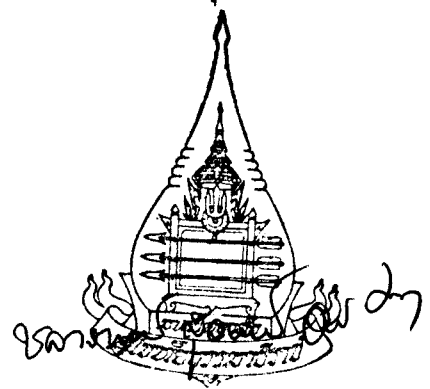
6. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาการจัดการด้านอุปทานตลอดเส้นทางลอจิสติกส์ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ข้าวอินทรีย์
2. วิเคราะห์ SWOT ของข้าวอินทรีย์ และนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ข้าวอินทรีย์ที่ยั่งยืน
3. นำเสนอรูปแบบที่ดีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์

7. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ

7.1 วิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค ของข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย ตลอดเส้นทางลอจิสติกส์ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อาทิ ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต เทคโนโลยี การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ การจัดการคลังสินค้า การกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภค และช่องทางการจัดจำหน่าย รวมทั้งความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงสภาพการจัดการทางด้ายอุปทานของข้าวอินทรีย์ทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย โดยเป็นการพิจารณาทั้งปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อข้าวอินทรีย์ตลอดเส้นทางลอจิสติกส์ โดย S หรือ Strengths หมายถึง ความเข้มแข็ง หรือ เป็นจุดแข็งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในองค์กร ที่ทำให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงาน W หรือ Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กรทำให้เกิดความอ่อนแอ สำหรับปัจจัยภายนอกนั้น ประกอบด้วย O หรือ Opportunities หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์กรที่เอื้อประโยชน์ให้ซึ่งเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ และ T หรือ Threats หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อันเป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก

7.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านอุปทานของข้าวอินทรีย์ตลอดเส้นทางลوجิสติกส์ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งผู้กำหนดนโยบายในภาครัฐ และช่องทางการจัดจำหน่ายในภาคเอกชน ได้แก่

- เกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จังหวัด
- เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กำหนดนโยบาย/ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์ เช่น กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น
- เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้างสรรพสินค้า
- ผู้นำเกษตรกร/ผู้นำชุมชน/ผู้เชี่ยวชาญ

เหตุผลที่เลือกเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ สุรินทร์ ยโสธร และบุรีรัมย์ เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีการผลิตข้าวอินทรีย์มากที่สุด โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในประเทศ¹ และจังหวัดที่มีการปลูกมากอันดับต้นๆ คือ สุรินทร์ และยโสธร ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์นั้นแม้ว่าจะมีพื้นที่ปลูกน้อยกว่าในสองจังหวัดข้างต้น แต่มีจุดเด่นที่กลุ่มเกษตรกรประสบความสำเร็จในการรวมตัวกันเข้าโครงการนาแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมการทำนาเชิงอุตสาหกรรมครบวงจรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และต่อมามีการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ (กรมการข้าว 2558) ผลดีที่เกษตรกรได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่สำคัญ คือ ต้นทุนการผลิตลดลง ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จากเมล็ดพันธุ์ที่มีมาตรฐานโดยกรมการข้าวเป็นผู้จัดหา ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการทำเกษตรสมัยใหม่ เป็นต้น สำหรับการเลือกเกษตรกรพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นเกษตรกรที่มีการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ในบริเวณที่มีการปลูกหนาแน่น หรือ มีการรวมกลุ่มเป็นนาแปลงใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวจากการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมทั้งมีความหลากหลายระหว่างรายใหญ่และรายย่อย ทั้งนี้เพื่อให้ได้มุมมองที่ครบถ้วน เพื่อประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งมีการสัมภาษณ์เชิงลึกบริษัทเอกชน ส่วนราชการ/องค์การพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านอุปทานของข้าวอินทรีย์

ข้อมูลทุติยภูมิ

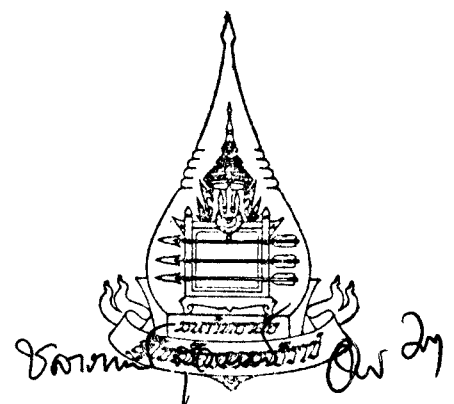
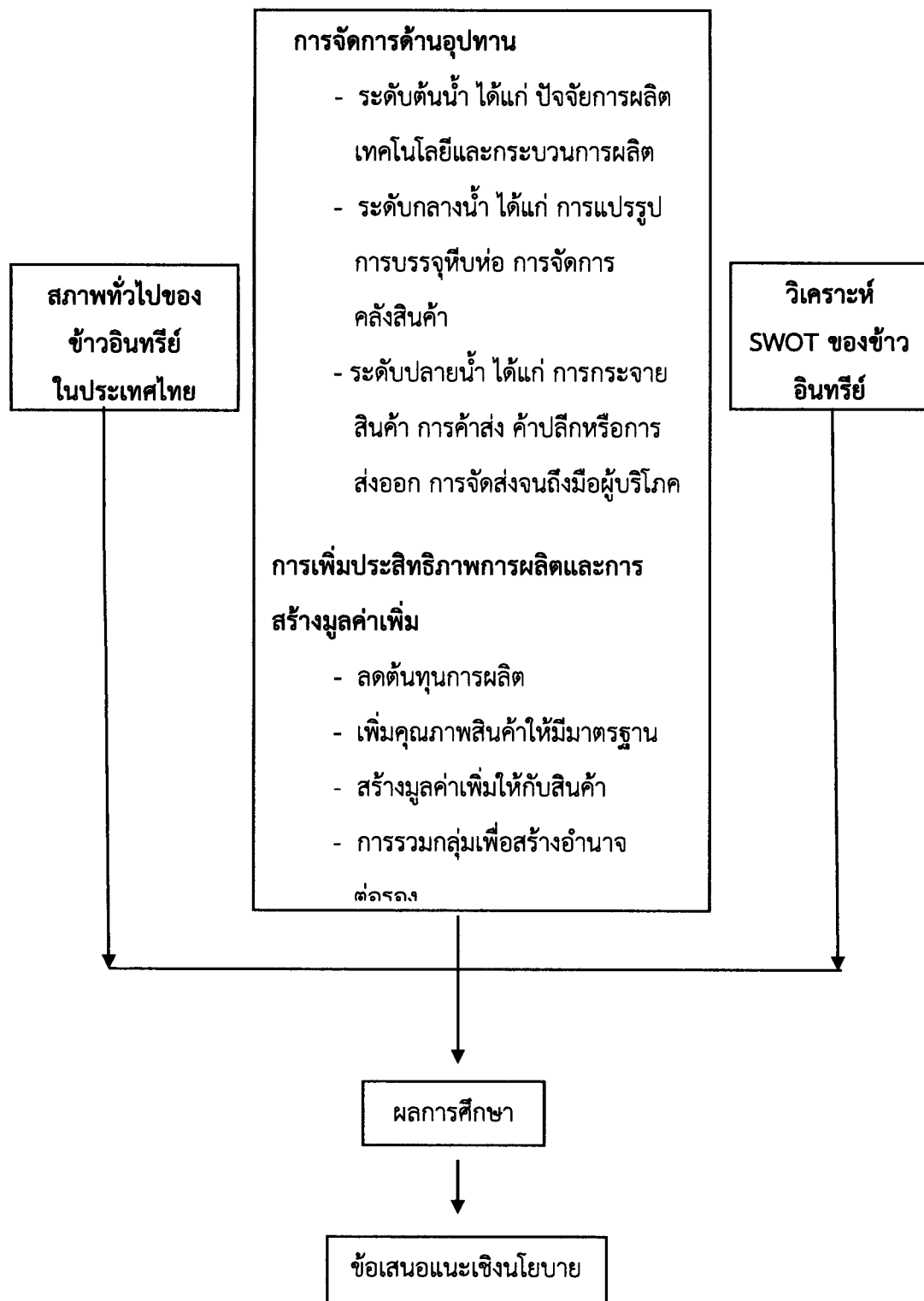
ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ บทความ แหล่งข้อมูลสถิติต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน และค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สภาพทั่วไปของข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรค

¹ ที่มา: <http://positioningmag.com/34730>

รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ข้าวอินทรีย์ตลอดจนการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

8. กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

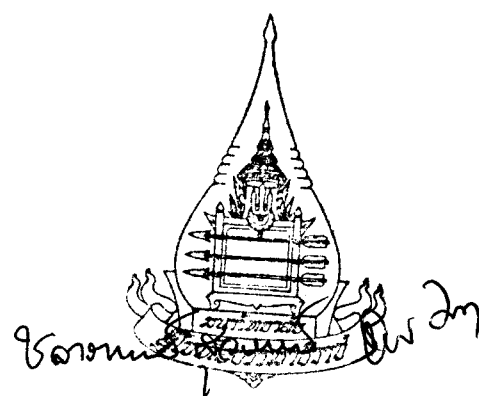

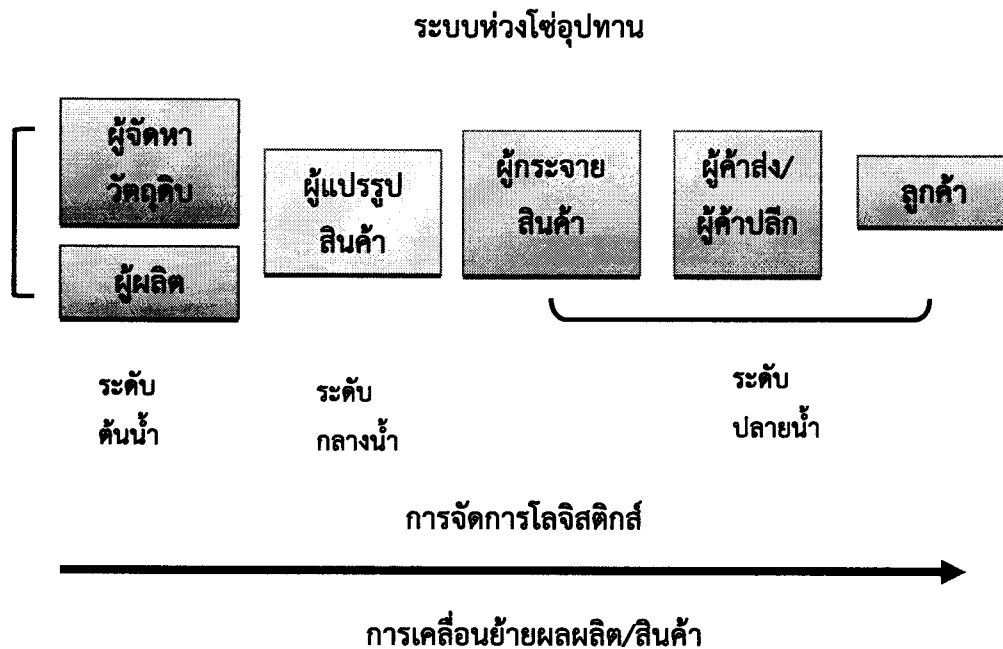
9. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

9.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

จัดการทางด้านอุปทานเป็นกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain management) ตั้งแต่

ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าจากแหล่งผลิตสู่มือผู้บริโภค โดยในระดับต้นน้ำ ได้แก่ การผลิต ซึ่งประกอบด้วยผู้จัดหาวัตถุดิบและผู้ผลิต ส่วนระดับกลางน้ำ ได้แก่ การแปรรูป บรรจุหีบห่อ จัดเก็บเข้าคลังสินค้า สำหรับระดับปลายน้ำ ได้แก่ การกระจายสินค้า การค้าส่ง ค้าปลีกหรือการส่งออก การจำหน่าย จัดส่งจนถึงมือของลูกค้าหรือผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในแง่ของคุณภาพ เวลา สถานที่ ให้เกิดความพอใจสูงสุดแก่ผู้บริโภคหรือลูกค้า ในขณะที่ใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด ดังนั้นการจัดการห่วงโซ่อุปทาน จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆในการวางแผนและบริหารจัดการเกี่ยวกับการผลิต การกระจายสินค้า การจัดหาจัดซื้อ การติดต่อประสานงาน การจัดการอุปสงค์และอุปทาน การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ เพื่อให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งการจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารสินค้าคงคลัง การจัดหา การขนส่ง การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต และสินค้า การบรรจุและหีบห่อ การคาดคะเนอุปสงค์ การบริการตอบสนองลูกค้า เพื่อให้เกิดการประหยัดต้นทุน ประหยัดเวลาโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงสัมพันธ์เครือข่าย ลักษณะการจัดการห่วงโซ่อุปทานจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการในแต่ละขั้นตอนซึ่งจะร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยี รวมทั้งทางการเงิน นิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ (2553) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ การเคลื่อนย้ายสินค้า การไหลเวียนของข่าวสารข้อมูล และ การไหลเวียนของเงินทุนกับการแบ่งภาระความเสี่ยง ดังนั้นโครงสร้างของห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งดัดแปลงจากนิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ (2553) และพอพันธ์ อูยานนท์ อภิญา วนเศรษฐ และรัชนิ โตอาจ (2558) สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 3

ที่มา: ดัดแปลงจากนิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ (2553) และพอพันธ์ อูยานนท์ อภิญญา วนเศรษฐ และ รัชณี โตอาจ (2558)

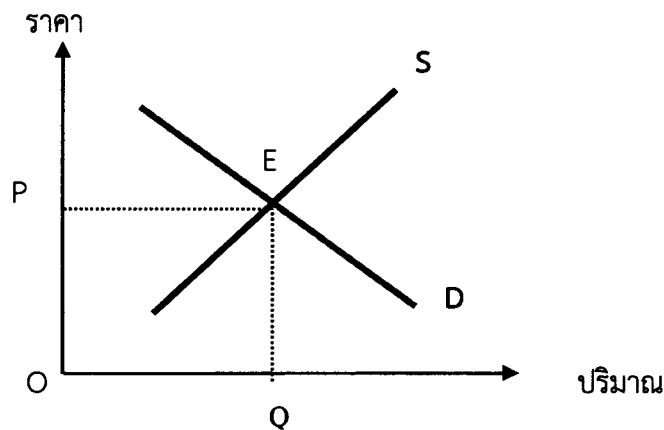
ภาพที่ 3 ระบบห่วงโซ่อุปทาน

จากโครงสร้างของห่วงโซ่อุปทานจะประกอบไป ผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้ผลิต ผู้แปรรูปสินค้า ผู้กระจายสินค้า ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และลูกค้า แต่ละกลุ่มจะมีความเชื่อมโยงต่อกันและมีการเคลื่อนย้ายผลผลิตหรือสินค้า โดยมีระบบโลจิสติกส์ช่วยเหลือประสานงาน เพื่อให้การจัดการของห่วงโซ่อุปทานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์สำหรับวัตถุประสงค์หลักของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ก็เพื่อให้บริการและประสานความร่วมมือกันบริหารจัดการสินค้า วัตถุดิบ ข้อมูลข่าวสารและการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง เครือข่าย ร่วมมือกันการประสานกันอย่างดี ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต เช่น การจัดเก็บสินค้าคงคลังที่ไม่มากเกินไป มีการจัดหาวัตถุดิบได้ทันเวลา การขนส่งที่สอดคล้องกันทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด นอกจากนั้นทำให้รายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถพัฒนาระบบการผลิต เช่น การให้ความรู้ทางด้านเทคนิคการผลิต เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สามารถผลิตได้มากขึ้น มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริการ การขนส่งสินค้าทำได้อย่างมีคุณภาพและสะดวกรวดเร็ว ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดี รวมทั้งการมีข้อมูลข่าวสารทางด้านการตลาด และการแข่งขัน อย่างเปิดเผยและแพร่หลาย จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางด้านข้อมูลข่าวสารและการตลาด (พอพันธ์ อูยานนท์ อภิญญา วนเศรษฐ และรัชณี โตอาจ 2558)

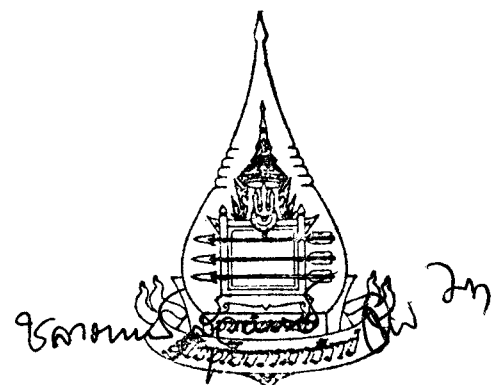
9.2 การกำหนดราคาในตลาดสินค้า

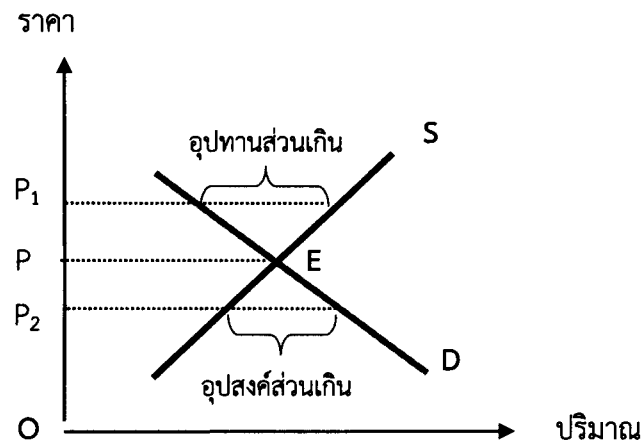
โดยทั่วไปราคาของสินค้าและบริการในท้องตลาดจะถูกกำหนดจากความต้องการซื้อ หรือ อุปสงค์ของสินค้า และความต้องการขาย หรือ อุปทานของสินค้านั้น เราเรียกว่ากลไกตลาดนั่นเอง สำหรับข้าวซึ่งเป็นสินค้าเกษตรนั้น มีลักษณะตลาดใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ เนื่องจากมีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก ลักษณะสินค้าเหมือนกัน และการเข้าออกจากอุตสาหกรรมทำได้ง่าย จึงกล่าวได้ว่าราคาจะถูกกำหนดจากอุปสงค์และอุปทานของตลาดนั่นเองหรือในบางกรณีก็คือตลาดโลก โดยอุปสงค์ของสินค้าจะแปรผกผันกับราคาสินค้านั้น กล่าวคือเมื่อราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้น ก็จะทำให้ความต้องการซื้อของผู้บริโภคลดลง อันเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ (law of demand) ดังนั้นเส้นอุปสงค์ (D) จึงมีความชันเป็นลบ โดยลาดลงจากซ้ายไปขวา ส่วนอุปทานของสินค้าจะแปรผันตามราคาสินค้า กล่าวคือเมื่อราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้น ผู้ผลิตก็ต้องการเสนอขายสินค้าเพิ่มขึ้นจากแรงจูงใจที่ราคาสูงขึ้นจะสามารถทำกำไรได้มากขึ้น อันเป็นไปตามกฎของอุปทาน (law of supply) เส้นอุปทาน (S) จึงมีชันเป็นบวกลาดขึ้นจากซ้ายไปขวา (ดังภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ดุลยภาพของอุปสงค์และอุปทาน

ดุลยภาพในตลาดสินค้าจะเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์เท่ากับอุปทานพอดี ซึ่งก็คือจุด E ที่เส้นอุปสงค์ (D) ตัดกับเส้นอุปทาน (S) ราคาดุลยภาพเท่ากับ P ปริมาณดุลยภาพเท่ากับ Q อย่างไรก็ตาม ณ ขณะใดขณะหนึ่งราคาสินค้าอาจไม่อยู่ที่ดุลยภาพ เช่น ราคาอาจสูงกว่าราคาดุลยภาพที่ P ก็จะนำไปสู่การเกิดอุปทานส่วนเกิน หรือราคาอาจต่ำกว่าราคาดุลยภาพที่ P ก็จะนำไปสู่การเกิดอุปสงค์ส่วนเกิน ในกรณีเช่นนี้หากปัจจัยในการกำหนดราคาไม่เปลี่ยนแปลง การที่มีอุปสงค์ส่วนเกินหรืออุปทานส่วนเกินก็จะมีกลไกการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพดังนี้

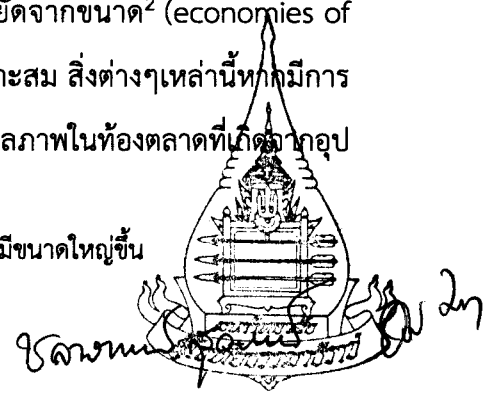
ภาพที่ 5 กลไกการปรับตัวของราคา

เมื่อราคาสินค้าอยู่ที่ P_1 สูงกว่าราคาดุลยภาพ P จะเกิดอุปทานส่วนเกินในตลาดสินค้า นั่นคือมีความต้องการสินค้าออกมามากกว่าความต้องการซื้อ ณ ราคา P_1 ดังนั้นจะมีผู้ต้องการขายจำนวนหนึ่งที่ขายไม่ได้และยินดีขายในราคาที่ต่ำลง ในที่สุดราคาจะค่อยๆ ลดลง จนกระทั่งกลับมาอยู่ที่ราคาดุลยภาพที่ P ทำให้ความต้องการซื้อเท่ากับความต้องการขายพอดี และหากราคาอยู่ที่ P_2 ต่ำกว่าราคาดุลยภาพ P จะเกิดอุปสงค์ส่วนเกิน โดยมีความต้องการซื้อสินค้ามากกว่าความต้องการขาย จะทำให้ผู้ต้องการซื้อจำนวนหนึ่งไม่สามารถซื้อได้ที่ราคา P_2 ผู้ต้องการซื้อดังกล่าวจึงเสนอราคาที่สูงขึ้น ในที่สุดราคาจะค่อยๆ ปรับตัวสูงขึ้น จนกระทั่งอุปสงค์ส่วนเกินหมดไป ราคากลับเข้าสู่ดุลยภาพที่ P อีกครั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อราคาไม่อยู่ที่ดุลยภาพ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง จะมีกลไกทำให้ราคากลับเข้าสู่ดุลยภาพในที่สุด

9.3 แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม

การสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) ให้กับสินค้าหรือผลผลิต เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการตั้งแต่จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่อุปทาน โดยนับจากการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การแปรรูป การกระจายสินค้า จนถึงปลายทางที่ถูกส่งถึงมือผู้บริโภค โดยพิจารณาว่าในแต่ละขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทานดังกล่าวนี้ผู้ผลิตรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ บริษัทเอกชน และหน่วยงานราชการ เป็นต้น จะมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนกระบวนการผลิต การตลาด และระบบโลจิสติกส์ได้อย่างไรบ้าง เพื่อสร้างจุดแข็งและลดจุดอ่อนให้กับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มคุณภาพของวัตถุดิบในท้องถิ่น การผลิตที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การเกิดการประหยัดจากขนาด² (economies of scale) การออกแบบผลิตภัณฑ์ การแปรรูป การเข้าสู่ช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม สิ่งต่างๆ เหล่านี้หากมีการวางแผนและมีการจัดการที่ดี จะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ผลิตได้ อย่างไรก็ตามราคาดุลยภาพในท้องตลาดที่เกิดจากอุป

² การประหยัดจากขนาด เกิดจากการที่ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง จากการขยายการผลิตสินค้าให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

สงค์และอุปทานดังกล่าวข้างต้น อาจทำให้เพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงกระบวนการผลิต การตลาด และการขนส่ง เคลื่อนย้าย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาด้านการผลิตการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้นจะสามารถลดต้นทุนการผลิตของผู้ผลิต ลงได้ จากสมการการผลิตผลผลิตในระบบเศรษฐกิจถูกกำหนดมาจากปัจจัยทุน แรงงาน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนี้

$$Y = f(K, L, T)$$

Y = ผลผลิต

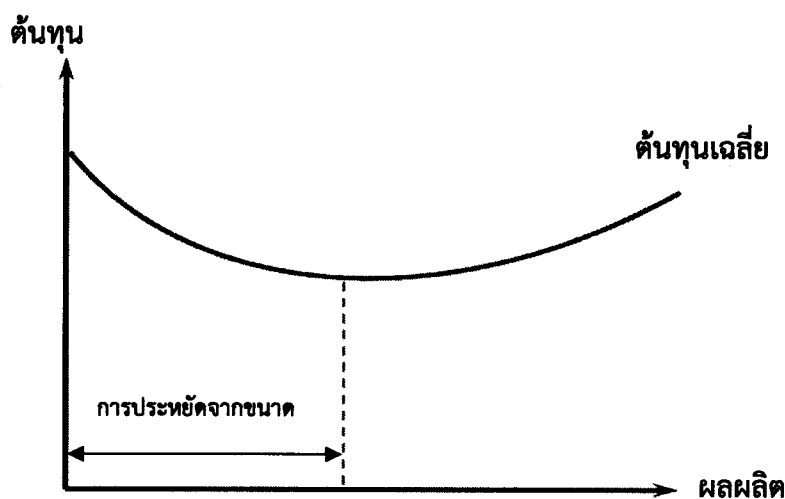
K = ทุน

L = จำนวนแรงงาน

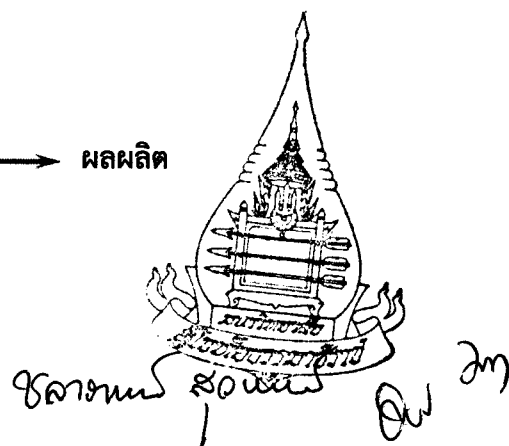
T = ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกิดขึ้นจากการที่ผู้ผลิตใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิมแต่ได้ผลผลิตมากขึ้น หรือได้ผลผลิตเท่าเดิมจากการที่ใช้ปัจจัยการผลิตลดลงนั่นเอง อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนปัจจัยการผลิตทั้งทุน แรงงาน และเทคโนโลยี ให้มีความเหมาะสมกับการผลิตสินค้าแต่ละชนิดก็สามารถนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้ นอกจากนี้การพัฒนาระบบการผลิตให้เกิด ผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (increasing return to scale) ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะเพิ่มมูลค่าในการผลิตได้ กล่าวคือ เป็นการเพิ่มปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่น้อยกว่าสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของผลผลิต เช่น ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 แต่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 เป็นต้น

ในด้านการผลิตนี้สิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาเพิ่มเติม คือ การได้รับประโยชน์จากการประหยัดจากขนาด

ภาพที่ 6 การประหยัดจากขนาด

เมื่อผู้ผลิตขยายกำลังการผลิตจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง อาจมาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือหลายเหตุผลประการประกอบกัน เช่น เกิดการแบ่งงานกันทำ ทำให้แรงงานมีความชำนาญเฉพาะอย่าง ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น หรือ นำเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในกระบวนการผลิต หรือ เกิดการประหยัดทางด้านการจัดการที่ใช้ฝ่ายจัดการเดิมแต่เกิดผลผลิตมากขึ้น และการได้รับส่วนลดจากการซื้อวัตถุดิบคราวละมากๆ เป็นต้น

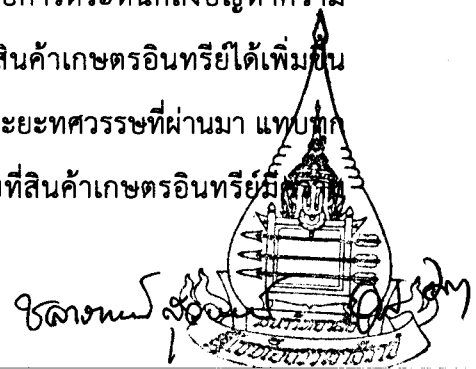
9.4 สินค้าเกษตรอินทรีย์

งานศึกษาของ Lethlean (2008) เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศออสเตรเลียนั้น สามารถทำได้โดยการแปรรูปจากสินค้าขั้นปฐม เช่น การอบแห้ง การแช่แข็ง การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ยืดอายุสินค้า การถนอมอาหาร เป็นต้น การหาตลาดเฉพาะ (niche market) ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ หรือภัตราคารที่นำเสนออาหารเพื่อสุขภาพ รวมทั้งกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง เป็นต้น นอกจากนี้แนวทางสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ คือ การค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) โดยนำเอาตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ มาเป็นแนวปฏิบัติ ทั้งในส่วนของกระบวนการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ในการเข้าถึงตลาด เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยจากงานศึกษาของ Nipon 2007 พบว่าหนึ่งในการปรับตัวที่สำคัญของภาคเกษตรของไทย คือ การปรับตัวไปสู่ภาคเกษตรที่เน้นการผลิตสินค้ามูลค่าสูงและปลอดภัย (high value and safe agricultural product) สินค้ามูลค่าสูงทางการเกษตรที่สำคัญ อาทิ ผลไม้ ผัก ผลิตภัณฑ์อาหารจากแป้ง และสินค้าเกษตรแปรรูปต่างๆ ตลอดจนสินค้าปลอดสารพิษประเภทเกษตรอินทรีย์ โดยในปัจจุบันสินค้าดังกล่าวคิดเป็นมากกว่าร้อยละ 50 ของการส่งออกของสินค้าการเกษตรทั้งหมดของไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร www.oae.go.th) สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (organic agricultural products) หรือที่เรียกว่า “สินค้าออร์แกนิก” ซึ่งเป็นหนึ่งในเกษตรที่มีมูลค่าสูงและปลอดภัยก็มีการขยายตัวในระดับสูงเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก 3,600 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2544 หรือประมาณร้อยละ 1 ของมูลค่าการผลิตทางการเกษตร และหลังจากนั้นมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมากกว่าร้อยละ 20 ต่อปี (พ.ศ. 2544–2549) มีผลให้ใน พ.ศ. 2549 สัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2

นอกจากนี้ในกรณีของประเทศไทยพบว่า สินค้าเกษตรอินทรีย์มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการขยายตัวของสินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้แก่

ประการแรก การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรภายในประเทศ ประกอบกับการตระหนักถึงปัญหาความปลอดภัยในเรื่องสุขภาพพลานามัย มีผลให้ตลาดภายในประเทศเพื่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนับแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมาและมีการเติบโตมาโดยตลอด สำหรับในระยะทศวรรษที่ผ่านมา แทบทุกซูเปอร์มาร์เก็ตในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่มีสินค้าเกษตรอินทรีย์วางจำหน่ายโดยที่สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า

หลากหลายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น ผักและผลไม้ปลอดสารเคมี ข้าวอินทรีย์ และอาหารปลอดสารเคมีต่างๆ (Nipon 2007) นอกจากนี้การสำรวจของสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI พบว่า ใน พ.ศ. 2548 มีผักปลอดสารพิษและผักอินทรีย์มากถึง 30 ยี่ห้อ อุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมีผลให้ราคาของสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์และปลอดสารกับผักที่บริโภคทั่วไปเท่ากับร้อยละ 50-225 (TDRI 2005 อ้างใน Nipon 2007)

ประการที่สอง การขยายตัวของอุปสงค์จากต่างประเทศต่อสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ ยกตัวอย่างเช่น ใน พ.ศ. 2557 ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาขยายตัวร้อยละ 11 ฝรั่งเศสร้อยละ 10 เยอรมนีร้อยละ 5 และสวีเดนร้อยละ 38 (วิฑูรย์ ปัญญากุล 2559. ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย 2558. (www.greennet.or.th))

ประการที่สาม การขยายตัวของเครือข่ายองค์กรเอกชนและนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ มีผลให้การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ขยายตัวตามลำดับ โดยผู้ที่ผลักดันการผลิตข้าวเกษตรอินทรีย์ในระยะเริ่มต้น คือ พระสงฆ์ในภาคอีสานร่วมกับชาวบ้าน ทั้งนี้ในเบื้องต้นเป็นการผลิตเพื่อบริโภคและหลังจากนั้นมีการส่งออก สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของการผลิตข้าวอินทรีย์ ก็เพื่อสอนให้ชาวนาได้ปฏิบัติตามธรรมชาติไปด้วย ในระยะต่อมาองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-government Organizations: NGOs) ได้ก่อตั้งเครือข่ายชาวนาเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ต้องการลดการใช้สารเคมีและการผลิตพืชเชิงเดี่ยว หลังจากนั้นมีการขยายตัวของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบต่างๆ โดยในพ.ศ. 2548 มีกลุ่มในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ทั้งสิ้น 684 กลุ่มกระจายไปจังหวัดต่างๆ (Nipon 2007) ส่วนภาครัฐก็มีโครงการสนับสนุนการผลิตเกษตรอินทรีย์เช่นกัน โดยเป็นความร่วมมือกับภาคเอกชนซึ่งริเริ่มโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใน พ.ศ. 2535 สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์เริ่มแรกที่ได้รับการส่งเสริม คือ ข้าวอินทรีย์จำนวน 1,500 ตันและวางจำหน่ายครั้งแรกในซูเปอร์มาร์เก็ต คือ ฟู้ดส์แลนด์ และเลมอนฟาร์ม นอกจากนี้การผลิตเกษตรอินทรีย์ได้กระจายไปสู่ภาคเหนือ และภาคใต้ ผ่านโครงการพระราชดำริ ทั้งนี้เพื่อลดการปลูกฝิ่น และมีการขยายตัวสูงมากหลัง พ.ศ. 2547 (Nipon 2007) นอกจากนี้ในช่วงรัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2549) ได้กำหนดให้เกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อต้องการส่งเสริมให้มีการผลิตอาหารปลอดภัยและเพื่อการส่งออกตามความต้องการของตลาดที่ขยายตัว³ การผลิตและการส่งออกก็ค่อยๆ ขยายตัวมาตามลำดับ ในปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนภาคเกษตร ภายใต้การสนับสนุนของโครงการต่างๆ ขององค์กรเอกชน/และภาคเอกชน การขยายตัวของการผลิตเพื่อส่งออกของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศและในประเทศส่วนหนึ่งเพราะมีตลาดรับซื้อที่แน่นอน ภายใต้การบริหารงานของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เช่น FairTrade Programme <http://www.thaiorganictrade.com/en/article/442> downloaded 31 มีนาคม

³ ที่มา <http://www.thaiorganictrade.com/en/article/442> downloaded 31 มีนาคม 2559

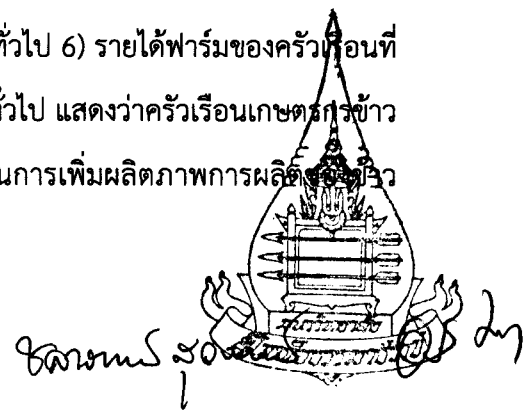

2559) สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีผู้ผลิตเป็นสัดส่วนที่สูง คือ ข้าว และผลไม้ เช่น ใน พ.ศ. 2556 มูลค่าการผลิตข้าวอินทรีย์เท่ากับ 704 ล้านบาท ผลไม้ 190.8 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 36 และร้อยละ 10 ของมูลค่าการผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด (<http://www.greennet.or.th/article/411>, downloaded 31 มีนาคม, 2559)

ประการที่สี่ ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงกว่าราคาสินค้าทั่วไป แม้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะอาหารปลอดภัยโดยรวมจะมีผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าการผลิตสินค้าเกษตรโดยทั่วไปประมาณร้อยละ 25-30 แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรในระบบนี้ยังมีแรงจูงใจที่ขยายการผลิต เนื่องจากราคาที่ได้รับสูงกว่า (Nipon 2007) ดังนั้นรายได้ที่สูงกว่าจึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตนั่นเอง

9.5 ข้าวอินทรีย์

ในฐานะที่ข้าวอินทรีย์เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีสัดส่วนสูงสุดในการสร้างมูลค่าของเกษตรอินทรีย์ ทั้งการผลิตภายในประเทศและการส่งออก รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญในภาคเกษตร และงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเฉพาะข้าวอินทรีย์ จึงได้นำเสนอทบทวนวรรณกรรมโดยสังเขปเกี่ยวกับข้าวอินทรีย์ จากงานศึกษาของ Pornpratansombat et al. (2011) เกี่ยวกับภาวะการผลิตและการยอมรับของการผลิตข้าวเกษตรอินทรีย์ของครัวเรือนเกษตรกรในภาคอีสาน เรื่อง “The Adoption of Organic Rice Farming in Northeast Thailand” โดยเลือกศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดยโสธร มีข้อสรุปที่สำคัญมีดังนี้ 1) ขนาดของฟาร์มมีจำนวนสมาชิกทำงานเฉลี่ยเท่ากับ 4 คน เป็นการทำงานทั้งเต็มเวลาและบางเวลา โดยเฉพาะทำงานเต็มเวลาซึ่งแสดงถึงกิจกรรมการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ต้องใช้แรงงานมากกว่าการผลิตของเกษตรรูปแบบทั่วไป 2) ค่าเฉลี่ยของพื้นที่เพาะปลูกต่อครัวเรือนประมาณ 17.5 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศที่ 22.56 ไร่ และของภาคอีสาน ที่ 21.23 ไร่ โดยพื้นที่เพาะปลูกถูกแบ่งออกเป็น 2-3 แปลง หรือมากกว่านั้น 3) พื้นที่เพาะปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตน้ำฝน และบางส่วนอาศัยชลประทานขนาดเล็ก 4) ผลผลิตข้าวอินทรีย์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 5,932.39 กิโลกรัมต่อฟาร์ม ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตข้าวทั่วไปซึ่งผลิตได้ 6,725.78 กิโลกรัมต่อฟาร์ม สวนผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยของข้าวอินทรีย์เท่ากับ 389.26 กิโลกรัม ต่ำกว่าผลผลิตข้าวทั่วไปเล็กน้อยที่ 420.36 กิโลกรัม หรือต่ำกว่าร้อยละ 3.61 ผลการศึกษาดังกล่าวก็สอดคล้องกับในระดับนานาชาติ กล่าวคือผลผลิตต่อไร่ของข้าวอินทรีย์จะต่ำกว่าผลผลิตต่อไร่ของข้าวทั่วไปประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นการเพิ่มความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อเพิ่มผลผลิตของข้าวอินทรีย์จึงมีความจำเป็น 5) ราคาของข้าวเกษตรอินทรีย์เท่ากับ 10.71 บาทต่อกิโลกรัมอยู่ในระดับสูงกว่าข้าวทั่วไปซึ่งเท่ากับ 9.08 บาทต่อกิโลกรัมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีผลให้รายได้ของฟาร์มข้าวเกษตรอินทรีย์สูงกว่าฟาร์มโดยทั่วไป 6) รายได้ฟาร์มของครัวเรือนที่ปลูกข้าวอินทรีย์มีสัดส่วนของรายได้ในภาคเกษตรสูงกว่าครัวเรือนที่ปลูกข้าวโดยทั่วไป แสดงว่าครัวเรือนเกษตรกรปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์พึ่งพารายได้จากนอกภาคเกษตรน้อยกว่า และ 7) ข้อเสนอแนะในการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตข้าว

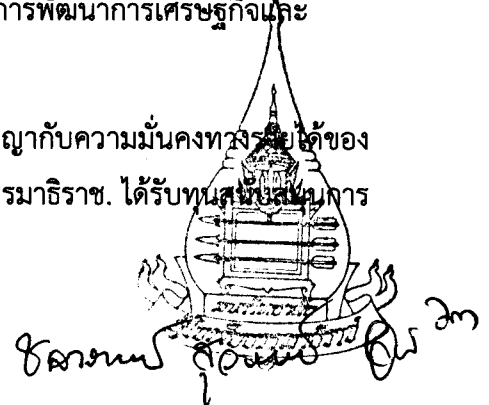
อินทรีย์ เช่น สร้างแหล่งน้ำเพิ่มโดยเฉพาะแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อให้มีการผลิตสม่ำเสมอ สนับสนุนช่องทางการตลาด และจัดจำหน่ายในประเทศ โดยมีการค้าที่เป็นธรรมและประกันราคา ฯลฯ (Pornpratansombat 2011)

8. ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

9. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

10. เอกสารอ้างอิงของโครงการวิจัย

- ... Lethlean, B. (2008). The Potential of Value Added Organic Produce in the Mainstream Marketplace. International Specialised Skills Institute Inc.
- Nipon Poapongsorn (2011). Southeast Asian Agriculture and Development Prime Series :Thailand.
- Pornpratansombat, P. et. Al. (2011) The Adoption of Organic Rice Farming in Northeast Thailand" Journal of Organic Systems, 6(3), pp.1-12.
- Readon, T., C, Peter Timmer and Bart Minten. (2010). Supermarket Revolution in Asia and Emerging Development Strategies to Include Small Farmers. In The Proceeding of the National Academy of Science. Edited by P. Pingali. December.
- นันทกร บุญเกิด.(2549) การผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์. เทคโนโลยีเกษตรแนวใหม่. ฉบับที่ 66. กุมภาพันธ์ หน้า 78-80.
- นิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ. (2553) โครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. เสนอสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พอพันธ์ อูยานนท์ อภิญา วนเศรษฐ และรัชนิ โตอาจ (2558). เกษตรพันธะสัญญากับความมั่นคงทางรายได้ของเกษตรกร: กรณีการเลี้ยงไก่และหมูในเขตภาคกลาง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน.

<https://www.acfs.go.th>

<http://www.environnet.in.th>

<http://www.greenet.or.th/article/411>

<http://www.oae.go.th>

<https://www.moc.go.th>

<http://www.ricethailand.go.th/home/images/kscplan/restructure.pdf>

<https://www.sathai.org>

<http://www.thaiorganictrade.com/en/article/442>

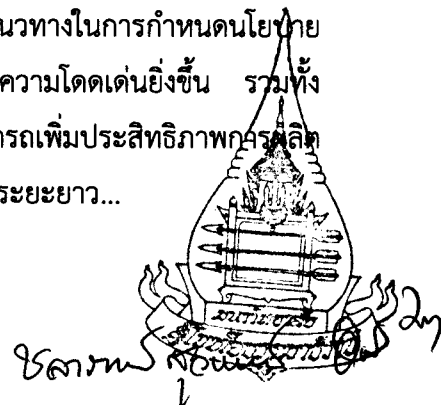
11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

...ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ คือ

1. สามารถระบุถึงปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนทิศทางการอนาคตของข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น เกษตรกร ภาครัฐ หรือ ภาคเอกชน ได้นำไปแก้ไขปรับปรุง ทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย เพื่อลดปัญหาอุปสรรคและเพิ่มจุดแข็งและลดจุดอ่อนของข้าวอินทรีย์ไทย นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน เพิ่มศักยภาพความเป็นผู้นำในการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออก และการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ยั่งยืน

2. สามารถระบุถึงบทบาทความสำคัญของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านอุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเกิดจากส่วนใด ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆได้ตรงประเด็น และภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายการพัฒนาข้าวอินทรีย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ความต้องการของเกษตรกร และความต้องการของผู้ประกอบการทั้งในระดับขายส่งและขายปลีก

3. ผลการศึกษาที่นำเสนอรูปแบบที่ดีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์นำไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย ที่หน่วยงานของรัฐ อาทิกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ทั้งนี้เพื่อลดจุดบกพร่องต่างๆลงในขณะเดียวกันก็เพิ่มจุดแข็งของการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะในการจัดการด้านอุปทานของข้าวอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต นำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว...

การนำไปใช้ประโยชน์ในด้าน

- ๑ ด้านวิชาการ
- ๑ ด้านนโยบาย
- ๑ ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์/อุตสาหกรรม
- ๑ ด้านสังคมและชุมชน

หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กระทรวงพาณิชย์

12. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

นำผลการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ นำเสนอในการประชุมวิชาการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับข้าวอินทรีย์

13. วิธีการดำเนินการวิจัย

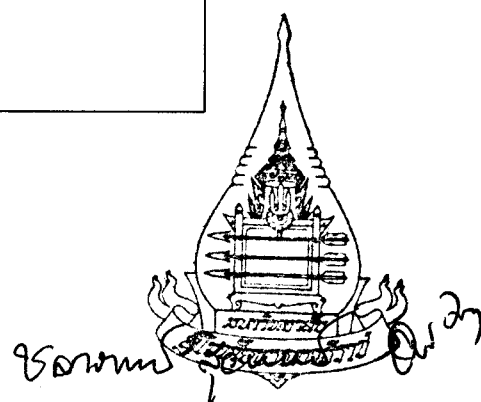
ประชากร

ประชากรในการศึกษาการจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์นี้ ประกอบด้วยเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ สุรินทร์ ยโสธร และบุรีรัมย์ เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีการผลิตข้าวอินทรีย์มากที่สุด โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดของประเทศ และทั้ง 3 จังหวัดข้างต้นมีการปลูกข้าวอินทรีย์หนาแน่น และเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี โดยมีจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าวอินทรีย์ พ.ศ. 2557 ดังนี้

จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าวอินทรีย์ พ.ศ. 2557

จังหวัด	จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน (ราย)
สุรินทร์	544
ยโสธร	419
บุรีรัมย์	91

ที่มา: กรมการข้าว 2558

จังหวัดสุรินทร์ที่มีปริมาณการปลูกข้าวอินทรีย์มากที่สุด ถูกเลือกโดยภาครัฐให้เป็นจังหวัดนำร่องในการขยายตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยมีจุดเด่น คือ เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มา ยาวนาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลาน ทำให้ผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ที่ได้มีคุณภาพดี สำหรับจังหวัดยโสธรนับเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกข้าวอินทรีย์มาก โดยในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ได้ถูกเลือกให้เป็นต้นแบบการปลูกข้าวหอมมะลิแบบเกษตรอินทรีย์อีกแห่งหนึ่ง ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์แม้จะมีการผลิต ข้าวอินทรีย์น้อยกว่าสองจังหวัดที่กล่าวไปแล้ว แต่มีจุดเด่นที่เกษตรกรประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มเพื่อเข้า โครงการทำนาแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่สามารถลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาไปสู่ศูนย์เรียนรู้ใน การทำนาแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้การสนับสนุนในระยะนี้

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ข้าวอินทรีย์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกที่ เกี่ยวข้องกับเกษตรกรที่ทำนาข้าวอินทรีย์โดยเฉพาะ รวมทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการจัดการ อุปทานข้าวอินทรีย์ แนวนโยบาย ปัญหา และอุปสรรค ที่มีความต้องการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้กำกับดูแลนโยบาย และผู้ปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตามที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว เป็นต้น กระทรวงพาณิชย์ และหน่วย ราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
2. เกษตรกร /ผู้นำเกษตรกร /ผู้นำชุมชน
3. ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการรับซื้อหรือเป็นช่องทางในการจัดจำหน่าย อาทิ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นต้น

โดยในการเก็บข้อมูลภาคสนามได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิง ลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) จากเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ สุรินทร์ ยโสธร และบุรีรัมย์ โดยเลือกเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 3 จังหวัดๆสุรินทร์ 4 พื้นที่ ยโสธร 3 พื้นที่ และบุรีรัมย์ 2 พื้นที่ รวม 9 พื้นที่ๆละ 30 ราย รวมเป็น 270 ราย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น

- 2.1 ผู้นำเกษตรกร/ผู้นำชุมชน 3 จังหวัดๆละ 10 ราย รวม 30 ราย
- 2.2 ส่วนราชการในส่วนกลางจำนวน 10 ราย
- 2.3 ส่วนราชการในพื้นที่ 3 จังหวัดๆ จำนวน 10 รายรวม 30 ราย
- 2.4 ภาคเอกชนจำนวน 10 ราย

แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูล	แหล่งที่มา
1. ข้อมูลปฐมภูมิ	การประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ข้อมูลทุติยภูมิ	หนังสือ บทความ เอกสาร แหล่งข้อมูลสถิติต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน อินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์ดังกล่าว นั้น ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษาเชิงพรรณนา โดยศึกษาสภาพทั่วไปของข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน การเพิ่มประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในส่วนนี้เป็นการศึกษาในเชิงพรรณนาเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าว และงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่มีการศึกษาในระยะที่ผ่านมา

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการศึกษานี้จะทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคของไทย โดยเลือกผู้นำเกษตรกร/ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ที่ศึกษา 3 จังหวัดดังกล่าวข้างต้น ส่วนราชการทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น รวมทั้งภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จุดอ่อนและจุดแข็ง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาในอนาคต

14. ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาโครงการ 1 ปี 0 เดือน

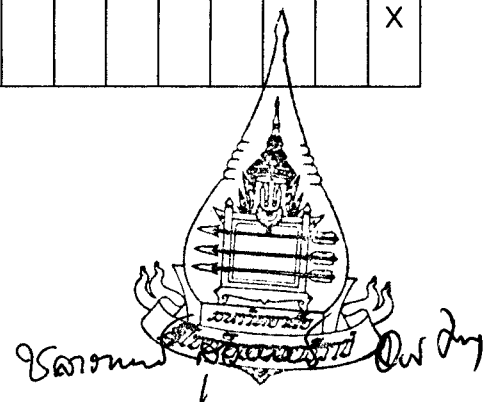
วันที่เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2561

สถานที่ทำการวิจัย

ในประเทศ/ ต่างประเทศ	ชื่อประเทศ/ จังหวัด	พื้นที่ที่ทำวิจัย	ชื่อสถานที่
ในประเทศ	กรุงเทพมหานคร	สำนักงาน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
ในประเทศ	กรุงเทพมหานคร	ภาคสนาม	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต
ในประเทศ	สุรินทร์	ภาคสนาม	
ในประเทศ	ยโสธร	ภาคสนาม	
ในประเทศ	บุรีรัมย์	ภาคสนาม	

แผนการดำเนินงานวิจัย

ปี	กิจกรรม	ด.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
2561	1. รวบรวมเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยและต่างประเทศ	X	X										
2561	2. กำหนดกรอบแนวคิด จัดทำแนวทางสอบถามเชิง ลึกและการประชุมกลุ่มย่อย			x	X								
2561	3. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและทดสอบเครื่องมือ					X							
2561	4. เก็บข้อมูลภาคสนาม						x	x	x	X			
2561	5. ประมวลผลข้อมูล									x	X		
2561	6. วิเคราะห์ข้อมูลและผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล										x	X	
2561	7. จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์											X	
2562	8. จัดทำบทความเพื่อเผยแพร่												X

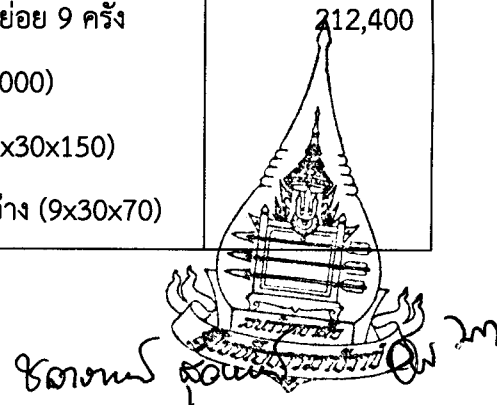

15. ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย (อุปกรณ์การวิจัย โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ) ระบุเฉพาะปัจจัยที่ต้องการเพิ่มเติม)

ประเภท	ชื่อครุภัณฑ์/ สิ่งก่อสร้าง	สถานภาพใน หน่วยงาน	รายละเอียด	เหตุผลและความ จำเป็น	ประมาณการ ราคา
ครุภัณฑ์		มี			
สิ่งก่อสร้าง		ไม่มี			

16. งบประมาณของโครงการวิจัย

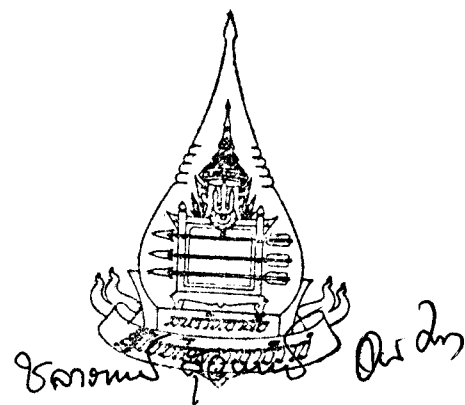
ปี	ประเภทงบประมาณ	รายละเอียด	จำนวน (บาท)
2561	งบบุคลากร		
2561	งบดำเนินการ : ค่าตอบแทน	1. ค่าพิมพ์รายงานการวิจัย (เหมาจ่าย)	10,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าตอบแทน	2. ค่าจ้างผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ 1 คน 3 เดือน* (15,000×3)	45,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าตอบแทน	3. ค่าสมนาคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานของภาครัฐ/ผู้นำเกษตรกร ที่ให้ข้อคิดเห็น 80 คน (80×250)	20,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าตอบแทน	4. ค่าตอบแทนผู้ร่วมประชุมย่อย 9 ครั้งๆ ละ 30 คนๆละ (9×30×500 บาท	135,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าตอบแทน	5. ค่าสมนาคุณคณะนักวิจัย	23,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	1. ค่าวิเคราะห์และประมวลผลเหมาจ่าย	20,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	2. ค่าเก็บข้อมูลภาคสนาม 270 ราย (30×270) *	8,100
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	3. ค่าสำเนาเอกสาร	5,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	4. ค่าบริหารจัดการโครงการ	14,065
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	5. ค่าเช่าพาหนะ/ค่าพาหนะเหมาจ่าย พร้อมน้ำมันเชื้อเพลิง บาท (40 วันๆ 3,500 บาท)	140,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	6. ค่าใช้จ่ายประชุมกลุ่มย่อย 9 ครั้ง - ค่าห้องประชุม (9×2,000) - ค่าอาหารกลางวัน (9×30×150) - ค่ากาแฟและอาหารว่าง (9×30×70)	212,400

ปี	ประเภทงบประมาณ	รายละเอียด	จำนวน (บาท)
		- ค่าพาหนะ ผู้เข้าประชุม (9x30x500)	
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	7. ค่าประสานงานในพื้นที่ 9 คนๆละ 1,000 บาท (9x1,000)	9,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	8. ค่าที่พักนักวิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย 4 คน จำนวน 20 คืน (3x20x1,200) + (1x20x720)	86,400
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	9. เบี้ยเลี้ยงนักวิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย 4 คน จำนวน 40 วัน (3x40x270) + (1x40x240)	42,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าใช้สอย	10. ค่าพาหนะของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จากหน่วยงานราชการ/ผู้นำเกษตรกร/ เอกชน จำนวน 80 คน (500x80)	40,000
2561	งบดำเนินการ : ค่าธรรมเนียมอุดหนุน สถาบัน		
	รวม		809,965
2562	งบดำเนินการ : ค่าสาธารณูปโภค		
2562	งบดำเนินการ : ค่าธรรมเนียมอุดหนุน สถาบัน		
	รวม		
	รวมตลอดโครงการ		

หมายเหตุ งบประมาณสามารถถัวเฉลี่ยทุกหมวด

* การเก็บข้อมูลภาคสนามจำนวนมากมีค่าใช้จ่ายในการจ้างดำเนินการ เนื่องจากไม่มีงบประมาณในส่วนของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการประชุมและดำเนินการในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ การทำ pre-test และปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ก่อนการนำไปใช้งานจริง การรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และประมวลผลเบื้องต้น

17. ผลสำเร็จ

ปี	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับ	ประเภท
2561	รายงานวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปขยายผลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย ทั้งนี้เพื่อลดจุดบกพร่องต่างๆลงในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มจุดแข็งของการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีศักยภาพและความโดดเด่นยิ่งขึ้น รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะในการจัดการด้านอุปทานของข้าวอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต นำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว และการพัฒนาที่ยั่งยืน	Primary Result
2561	บทความวิจัย	Primary Result

18. โครงการวิจัยต่อเนื่อง (คำรับรองจากหัวหน้าโครงการวิจัยว่าโครงการวิจัยได้รับการจัดสรรงบประมาณจริงในงบประมาณที่ผ่านมา)

...ขอรับรองว่าได้รับการจัดสรรงบประมาณจริงในงบประมาณที่ผ่านมา จำนวนเงิน..... บาท

.....

.....

19. คำชี้แจงอื่น ๆ (ถ้ามี)

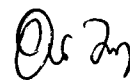
.....

.....

.....

20. ลงลายมือชื่อ หัวหน้าโครงการวิจัย พร้อมวัน เดือน ปี

ลงชื่อ

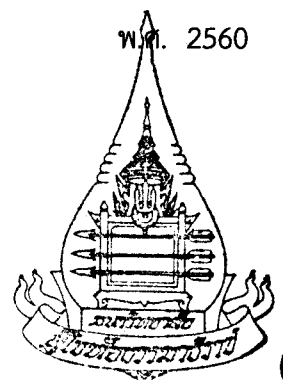
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วันที่

เดือน

พ.ศ. 2560

เอกสารหมายเลข ๓

สัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

สัญญาเลขที่ ผปส. 5 /2561

หนังสือสัญญานี้ได้ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตั้งอยู่ที่ 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ระหว่าง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดย รองศาสตราจารย์รสรลิน ศิริยะพันธุ์ รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ให้ทุน” ฝ่ายหนึ่ง กับผู้ดำเนินการวิจัย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3 1006 03130 94 5 ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ในฐานะหัวหน้าโครงการ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับทุน” อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ผู้ให้ทุนตกลงให้เงินอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน (ปกติ) ประจำปี 2561

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ) Supply Side Management to Increase Productivity and Value Added of Organic Rice

เป็นเงินจำนวน 809,965 บาท (แปดแสนเก้าพันเก้าร้อยหกสิบห้าบาทถ้วน) โดยมีระยะเวลาดำเนินการของโครงการวิจัย 1 ปี - เดือน นับตั้งแต่วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 29 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

ข้อ 2 ผู้ให้ทุนจะจ่ายเงินให้ผู้รับทุนตามหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย

รายละเอียดวิธีการรับเงินอุดหนุนการวิจัย ผู้ให้ทุนจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม และสงวนสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 3 เอกสารแนบท้ายสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย

ข้อ 4 ผู้รับทุนยินยอมปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ของผู้ให้ทุนอันเกี่ยวกับเงินอุดหนุนการวิจัย ซึ่งมีอยู่ ณ วันทำสัญญานี้ และที่จะมีขึ้นต่อไป โดยให้ถือว่า กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติดังกล่าวนั้น เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงทำสัญญานี้

ข้อ 5 หากผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ให้ไว้ข้อใดข้อหนึ่งโดยปราศจากเหตุผลความจำเป็น อันสมควร หรือมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าการวิจัยมีอาจดำเนินการต่อไปให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันทีโดยไม่ต้องเตือนล่วงหน้า เมื่อผู้ให้ทุนใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาต่อผู้รับทุนแล้ว ผู้รับทุนและผู้ร่วมดำเนินการวิจัยทุกคนจะต้องร่วมชดใช้เงิน หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับไปจากผู้ให้ทุนคืนแก่ผู้ให้ทุนตามจำนวน และระยะเวลาที่ผู้ให้ทุนจะพิจารณาเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ให้ทุนที่จะเรียกร้องให้ผู้รับทุนคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนชดใช้เงิน หรือทรัพย์สินดังกล่าวเสียทั้งหมดในคราวเดียว

ข้อ 6 ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง แม้ผู้รับทุนจะมีได้กระทำผิดสัญญาที่ให้ไว้ ผู้ให้ทุนสงวนสิทธิที่จะยกเลิกการให้ทุนแก่ผู้รับทุนทั้งหมด หรือบางส่วนตามความเหมาะสม การใช้สิทธิของผู้ให้ทุนดังกล่าวนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิใด ๆ ที่ผู้รับทุนได้รับไปแล้วก่อนเวลาที่ผู้ให้ทุนจะยกเลิกการให้ทุน

ข้อ 7 ลิขสิทธิ์ของผลงานวิจัยของผู้รับทุนให้เป็นไปตามข้อบังคับ หรือระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราชว่าด้วยการวิจัย ทั้งนี้ ผู้รับทุนยินดีให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของผลงานวิจัย

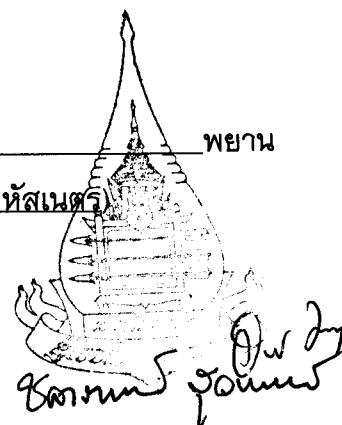
สัญญานี้ได้ทำขึ้นสามฉบับมีข้อความตรงกัน ผู้ให้ทุนถือไว้หนึ่งฉบับ กองคลังถือไว้หนึ่งฉบับ และผู้รับทุนถือไว้หนึ่งฉบับ ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญานี้โดยถูกต้องตรงกัน จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) วสันต์ ฝรั่งจันทร์ ผู้ให้ทุน
(รองศาสตราจารย์รศ.สิน ศิริยะพันธุ์)

(ลงชื่อ) Dr. 2 ผู้รับทุน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ)

(ลงชื่อ) นสอ. 1 พยาน
(นางนุชจรี กมลสุขอุดม)

(ลงชื่อ) Dr. 2 พยาน
(นางสาวจิราพร หัสเนตร)

เอกสารแนบท้ายสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย

สัญญาเลขที่ ผปส. 5 / 2561

โครงการวิจัยนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี - เดือน ตั้งแต่วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2560 ถึงวันที่ 29 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 มีรายละเอียดการขอรับเงินอุดหนุนการวิจัย ดังนี้

1. ผู้รับทุนจะขอรับเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวิจัย จำนวน 809,965 บาท (แปดแสน-เก้าพันเก้าร้อยหกสิบบาทถ้วน) โดยมีกำหนดระยะเวลาการรับเงินอุดหนุนการวิจัย เป็น 3 งวด ดังนี้

งวดที่ 1 วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 (คิดเป็นเงินร้อยละ 30 ของเงินอุดหนุนการวิจัย)

เป็นเงิน 242,990 บาท (สองแสนสี่หมื่นสองพันเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน) จะรับได้เมื่อผู้ขอรับทุนได้จัดทำสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัยกับมหาวิทยาลัยแล้ว

งวดที่ 2 วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2561 (คิดเป็นเงินร้อยละ 40 ของเงินอุดหนุนการวิจัย)

เป็นเงิน 323,986 บาท (สามแสนสองหมื่นสามพันเก้าร้อยแปดสิบบาทถ้วน) จะรับได้เมื่อผู้ขอรับทุนส่งแบบรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 และแนบหลักฐานประกอบดังนี้

1) บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และข้อจำกัดการวิจัย (ถ้ามี)

2) บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

3) บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล วิธีการสุ่มตัวอย่าง/เกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือการวิจัย/การออกแบบการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล (แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนหรือทั้งหมด)

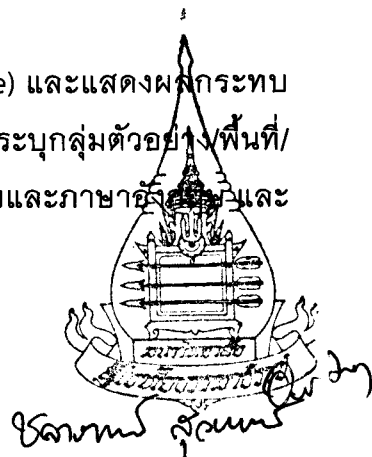
งวดที่ 3 วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2561 (คิดเป็นเงินร้อยละ 30 ของเงินอุดหนุนการวิจัย)

เป็นเงิน 242,989 บาท (สองแสนสี่หมื่นสองพันเก้าร้อยแปดสิบบาทถ้วน) จะรับได้เมื่อผู้ขอรับทุนส่งแบบรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 และแนบหลักฐานประกอบดังนี้

1) บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

2) บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป)

ในกรณีเป็นงานวิจัยประยุกต์ ให้แสดงผลลัพธ์ (Outcome) และแสดงผลกระทบ (Impact) ที่เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการวิจัย โดยระบุกลุ่มตัวอย่างพื้นที่/ชุมชนที่ได้รับอย่างชัดเจน บรรณานุกรม ภาคผนวก (ถ้ามี) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และบทความการวิจัยฉบับร่าง เพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารที่มี Peer Review

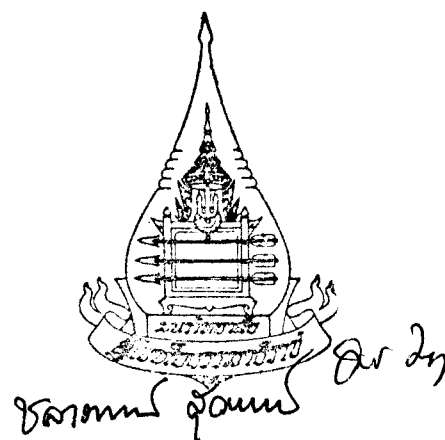

อนึ่ง หากผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาหรือบทต่าง ๆ ไม่ตรงกับในสัญญานี้ ให้อนุโลมให้เป็นไปตาม
ภาระงานที่ปรากฏตามสัญญา

2. ผู้ขอรับทุนยินดีจัดทำต้นฉบับบทความวิจัยเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารที่มีผู้ประเมินอิสระ (Peer review)
3. ผู้ขอรับทุนยินยอมที่จะนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่ในการประชุมทางวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติ

(ลงชื่อ) ชลลภ ฝอยพลา ผู้ให้ทุน
(รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์)
30 / พฤศจิกายน / 2560

(ลงชื่อ) ดร. ธีร ผู้รับทุน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ์)
30 / พฤศจิกายน / 2560

หนังสือมอบอำนาจ

เขียนที่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้า

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อุษยานนท์ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ สังกัด สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์ สัดส่วนการทำวิจัย ร้อยละ 20 หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 5 1017 99019 06 3

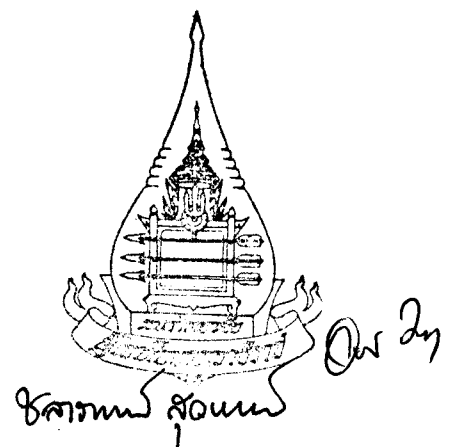
2. อาจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และ
สหกรณ์ สัดส่วนการทำวิจัย ร้อยละ 20 หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3 3200 70025 34 3

โดยทั้งหมดเป็นผู้ร่วมดำเนินการวิจัยในโครงการวิจัย เรื่อง การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน
(ปกติ) ประจำปี 2561 ขอมอบอำนาจให้ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ ซึ่งเป็นหัวหน้า
โครงการวิจัย เป็นตัวแทนของข้าพเจ้าในการลงนามในสัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย ในการดำเนินการวิจัย
กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตลอดจนให้มีอำนาจในการรับเงินอุดหนุนการวิจัยตามสัญญาดังกล่าว
แทนข้าพเจ้าจนเสร็จการ การใดที่ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ ผู้รับมอบอำนาจได้กระทำไป
ตามหนังสือมอบอำนาจฉบับนี้ ให้มีผลผูกพันข้าพเจ้าเสมือนกับข้าพเจ้าได้กระทำด้วยตนเอง

เพื่อเป็นหลักฐานจึงได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานไว้เป็นสำคัญ

(ลงชื่อ) 29 ผู้มอบอำนาจ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อุษยานนท์)

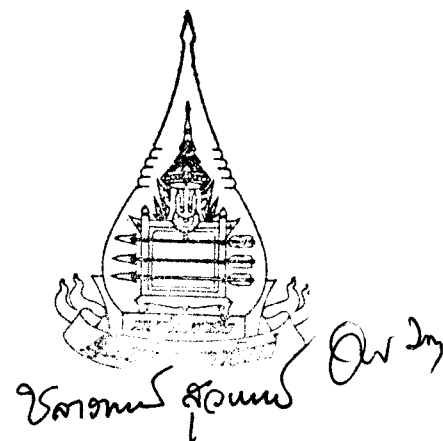
(ลงชื่อ) นารีรัตน์ สีระสาร ผู้มอบอำนาจ
(อาจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร)

(ลงชื่อ) Dr. Ing ผู้รับมอบอำนาจ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ)

(ลงชื่อ) นาง () พยาน
(นางนุชจรี กมลสุขอุดม)

(ลงชื่อ) Dr พยาน
(นางสาวจิราพร หัสเนตร)

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการ

โครงการวิจัย เรื่อง " การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์ "

หัวหน้าโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ

แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2561 เลขที่สัญญา ฝปส. 5 /2561

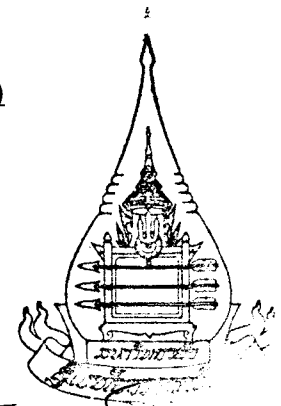
งวดที่	งบประมาณ (บาท)	รายละเอียดค่าใช้จ่ายแต่ละงวด(บาท)		รายชื่อนักวิจัยและจำนวนเงินค่าตอบแทนรายบุคคล (บาท)
		ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวิจัย	ค่าตอบแทน	
1	242,990	242,990	-	-
2	323,986	323,986	-	-
3	242,989	219,989	23,000	1. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ ๑,๐๐๐ บาท 2. รองศาสตราจารย์ ดร.พพนธ์ อูทยานนท์ 7,๐๐๐ บาท 3. อาจารย์ ดร.นารัตน์ สีระสาร 7,๐๐๐ บาท
รวม	809,965	786,965	23,000	

ขอรับรองว่าเป็นความจริงทุกประการ

Dr. An

(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ)

วันที่ 30 เดือน พ.ย. พ.ศ. 2560

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ *Dr. An*

แผนการส่งมอบผลงานในแต่ละงวดเพื่อประกอบการพิจารณาเบิกเงิน

โครงการวิจัยเรื่อง

การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์

สำหรับแผนการส่งมอบงาน ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับระยะเวลาการดำเนินโครงการและการรับเงินอุดหนุนตามเงื่อนไขสัญญา โดยรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2560 - วันที่ 30 มีนาคม 2561

- 1) จัดทำบทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) นิยามศัพท์ / นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 2) จัดทำบทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย
- 3) จัดทำบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง / ผู้ใช้ข้อมูล วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย / การออกแบบการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาสภาพทั่วไปของข้าวอินทรีย์ของไทย และการจัดการด้านอุปทานตลอดเส้นทางลอจิสติกส์ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามบางส่วน

ช่วงที่ 2 วันที่ 1 เมษายน 2561 - วันที่ 31 สิงหาคม 2561

- 1) จัดทำบทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด
- 2) จัดทำบทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความเพื่อเผยแพร่

ช่วงที่ 3 วันที่ 1 กันยายน 2561 - วันที่ 30 พฤศจิกายน 2561

ปรับแก้รายงานวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เตรียมเผยแพร่ผลงานวิจัย

ज्ञाना บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายประสานงานการวิจัย โทร. ๗๕๘๗

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๐ (๐๒)/ ๑๖๕๖ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบเบิกเงินอุดหนุนการวิจัย วงที่ ๑

เรียน ผู้อำนวยการกองคลัง

ตามที่ มหาวิทยาลัยได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อเป็น
ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่โครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้าง
มูลค่าเพิ่มของข้าวอินทรีย์” จำนวน ๘๐๙,๙๖๕ บาท (แปดแสนเก้าพันเก้าร้อยหกสิบห้าบาทถ้วน) นั้น

ในการนี้ สถาบันวิจัยและพัฒนาขอเบิกเงินอุดหนุนการวิจัย วงที่ ๑ จำนวน ๒๕๒,๙๙๐ บาท
(สองแสนสี่หมื่นสองพันเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน) จากเงินอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑
แผนงาน: บูรณาการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ผลผลิต/โครงการ: โครงการวิจัยเพื่อสร้าง สะสมองค์ความรู้ที่มี
ศักยภาพ ให้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ ทั้งนี้ ขอให้กองคลังแจ้งผู้วิจัยรับเงินอุดหนุนการ
วิจัยโดยตรงที่ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ โทร. ๘๓๙๐, ๐๘ ๙๑๐๕ ๖๒๖๑ โดยแนบหลักฐาน ดังนี้

๑. สำเนาประกาศมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐
๒. สัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัยเลขที่ ผปส. ๕/๒๕๖๑
๓. โครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม
ของข้าวอินทรีย์”
๔. รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วัฒน์ วัฒนวิทย์กิจ)

หัวหน้าฝ่ายประสานงานการวิจัย

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

เอกสารหมายเลข ๖

ปฏิทินการติดตามงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม

ปีงบประมาณ 2561

ช่วงการดำเนินงาน	ลำดับ	วัน/เดือน/ปี	ขั้นตอนและกิจกรรม
	๑	ก.ย. ๖๐	หน่วยรับงบประมาณ จัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑
	๒	พ.ย. ๖๐	ประชุมชี้แจงการติดตามงบประมาณของแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
	๓	6 - 8 ธ.ค. 60	อบรมเชิงปฏิบัติการ การรายงานการติดตามงบประมาณของแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑
	๔	12 - 14 ธ.ค. 60	อบรมเชิงปฏิบัติการ การรายงานการติดตามงบประมาณของแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑
	๕	๑ - ๓๐ ธ.ค. ๖๐	หน่วยรับงบประมาณ วางแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในระบบ NRMS
ไตรมาสที่ ๑ (ต.ค. ๖๐ - ธ.ค. ๖๐)	๖	๑ - ๑๕ ม.ค. ๖๑	หน่วยรับงบประมาณ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๑ สรุปรายงานหน่วยงานเจ้าภาพ และ สำนักงบประมาณ
	๗	๑ - ๓๐ ม.ค. ๖๑	หน่วยงานเจ้าภาพ รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๑ พร้อมทั้งรายงานปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข เพื่อเสนอต่อรองนายกรัฐมนตรี และแจ้งสำนักงบประมาณทราบ
ไตรมาสที่ ๒ (ม.ค. ๖๑ - มี.ค. ๖๑)	๘	๑ - ๑๕ เม.ย. ๖๑	หน่วยรับงบประมาณ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๒ สรุปรายงานหน่วยงานเจ้าภาพ และ สำนักงบประมาณ
	๙	๑ - ๓๐ เม.ย. ๖๑	หน่วยงานเจ้าภาพ รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๒ พร้อมทั้งรายงานปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข เพื่อเสนอต่อรองนายกรัฐมนตรี และแจ้งสำนักงบประมาณทราบ
ไตรมาสที่ ๓ (เม.ย. ๖๑ - มิ.ย. ๖๑)	๑๐	๑ - ๑๕ ก.ค. ๖๑	หน่วยรับงบประมาณ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๓ สรุปรายงานหน่วยงานเจ้าภาพ และ สำนักงบประมาณ
	๑๑	๑ - ๓๐ ก.ค. ๖๑	หน่วยงานเจ้าภาพ รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๓ พร้อมทั้งรายงานปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข เพื่อเสนอต่อรองนายกรัฐมนตรี และแจ้งสำนักงบประมาณ

ช่วงการดำเนินงาน	ลำดับ	วัน/เดือน/ปี	ขั้นตอนและกิจกรรม
ไตรมาสที่ ๔ (ก.ค. ๖๑ - ก.ย. ๖๑)	๑๒	๑๑-๑๔ ก.ค. ๖๑	หน่วยรับงบประมาณ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณบูรณาการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรมปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๔/เสนอต่อหน่วยงานเจ้าภาพ และ สำนักงบประมาณ
	๑๓	๑ - ๓๐ ต.ค. ๖๑	หน่วยงานเจ้าภาพ รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ไตรมาสที่ ๑ - ๔ พร้อมทั้งรายงานปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข เพื่อเสนอรองนายกรัฐมนตรี และแจ้งสำนักงบประมาณทราบ เพื่อสำนักงบประมาณใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป และรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรี

เอกสารหมายเลข ๗

(สำเนา)

ระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

ว่าด้วย การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

พ.ศ. 2542

ด้วยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชเห็นสมควรกำหนดระเบียบควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุนการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอตั้งงบประมาณ อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 15(2) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช พ.ศ. 2521 สภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชจึงกำหนดระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ว่าด้วย การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2542”

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการวิจัย”	หมายถึง คณะกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
“ผู้วิจัย”	หมายถึง ผู้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
“การวิจัย”	หมายถึง การศึกษา ค้นคว้าเพื่อนุ้กเบิกหรือหาความรู้ที่ถูกต้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบที่ได้รับไปพัฒนา หรือประยุกต์ใช้ ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อ 4 ให้อธิการบดีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งใด ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ในกรณีที่มีปัญหาต้องตีความตามระเบียบนี้ให้คณะกรรมการวิจัยเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด

หมวด 2

การเสนอโครงการวิจัย

ข้อ 5 ให้ผู้ขอทำวิจัยจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยตามแบบที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติกำหนด และจัดส่งให้สถาบันวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นกรองเบื้องต้นก่อนนำเสนอคณะกรรมการวิจัยพิจารณาต่อไป

การจัดทำคำขอของงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณที่สำนักงานงบประมาณกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนงานและแผนการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกัน ในกรณีที่โครงการวิจัยมีระยะเวลามากกว่า 1 ปี ให้แบ่งค่าใช้จ่ายเป็นรายปีตามแผนงานที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการวิจัย

ข้อ 6 ให้คณะกรรมการวิจัยพิจารณาและเสนอแนะการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาลักษณะในด้านวิชาการและจัดลำดับความสำคัญของโครงการวิจัยก่อนเสนออธิการบดีพิจารณาส่งให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติตรวจสอบโครงการวิจัยตามมติคณะรัฐมนตรี

ข้อ 7 ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย พิจารณาคำแนะนำเมื่อคณะกรรมการวิจัยมีมติเห็นชอบให้นำโครงการวิจัยเสนออธิการบดีพิจารณา ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติตรวจสอบ โดยให้จ่ายเงินค่าสมนาคุณแก่กรรมการเฉพาะกิจฯ จากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ว่าด้วยเงินอุดหนุนการวิจัย

หมวด 3

การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัย

ข้อ 8 เงินอุดหนุนการวิจัยตามระเบียบนี้เป็นเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป

ในกรณีที่ต้องใช้เงินอุดหนุนการวิจัยเพื่อซื้อครุภัณฑ์ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การพัสดุ เมื่อสิ้นสุดการวิจัยแล้วผู้วิจัยจะต้องมอบครุภัณฑ์ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย

ข้อ 9 การตรวจสอบและอนุมัติเบิกจ่ายเงินให้เป็นอำนาจของอธิการบดี หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากอธิการบดี

ข้อ 10 การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ผู้วิจัยโดยหัวหน้าโครงการวิจัยที่ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยต้องทำสัญญากับมหาวิทยาลัยตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการวิจัยกำหนด โดยแบ่งเงินอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับอนุมัติออกเป็นสามงวด ดังนี้

งวดที่หนึ่ง เป็นเงินจำนวนร้อยละ 30 ไม่รวมครุภัณฑ์

งวดที่สอง เป็นเงินจำนวนร้อยละ 40 ไม่รวมครุภัณฑ์

งวดที่สาม เป็นเงินจำนวนร้อยละ 30 ไม่รวมครุภัณฑ์

(2) การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนการวิจัยให้กระทำเป็นงวดตามที่ระบุไว้ในสัญญา การเบิกจ่ายเงินงวดแรกจะกระทำได้หลังจากที่ผู้วิจัยทำสัญญากับมหาวิทยาลัย ส่วนการเบิกจ่ายเงินงวดต่อ ๆ ไปจะกระทำได้หลังจากคณะกรรมการวิจัยได้รับรองรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยในงวดที่ได้ดำเนินการแล้ว

ข้อ 11 การเบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและที่พักให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ว่าด้วย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการในประเทศ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2540 ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นและ/หรือ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานของโครงการวิจัยให้เป็นไปตามที่ใช้จ่ายจริงโดยมีหลักฐานการจ่ายเงินตามระเบียบการเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลังของส่วนราชการ พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 12 ระหว่างการดำเนินการวิจัยให้ผู้วิจัยเก็บหลักฐานการใช้จ่ายเงิน และมหาวิทยาลัยอาจให้มีการตรวจสอบค่าใช้จ่ายและหลักฐานการดำเนินการโดยผู้ตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัย

ข้อ 13 เมื่อผู้วิจัยดำเนินโครงการวิจัยเสร็จแล้ว ให้หัวหน้าโครงการวิจัยจัดทำสรุปรายงานการใช้จ่ายเงินพร้อมกับแนบหลักฐานประกอบการเบิกจ่าย อาทิ ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงิน หรือหลักฐานอื่น ๆ รวมทั้งเงินเหลือจ่ายจากการวิจัย (ถ้ามี) ส่งไปยังกองคลังภายใน 1 เดือน

หมวด 4

การรายงานผลการวิจัย

ข้อ 14 ให้ผู้วิจัยจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยเป็นภาษาไทย ดังนี้

(1) รายงานความก้าวหน้าของการวิจัยเพื่อการจัดสรรงบประมาณประจำปี ณ วันที่ 31 พฤษภาคม ของปีที่อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย

(2) รายงานความก้าวหน้าของการวิจัยตามงวดที่ระบุไว้ในสัญญาภายใน 1 เดือน นับจากวันสิ้นสุดงวดที่ผ่านมา

ข้อ 15 ให้ผู้วิจัยส่งร่างรายงานการวิจัยเป็นภาษาไทย จำนวน 5 เล่ม ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน นับจากวันที่โครงการวิจัยสิ้นสุดตามสัญญา หรือตามที่ได้รับอนุมัติให้ขยายระยะเวลาไปยังสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อนำเสนอคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณารายงานการวิจัย ซึ่งอธิการบดีแต่งตั้งตามการเสนอแนะของคณะกรรมการวิจัย

ข้อ 16 ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณารายงานการวิจัย พิจารณาดำเนินการเมื่อคณะกรรมการวิจัยมีมติรับรองรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โดยให้จ่ายเงินค่าสมนาคุณแก่กรรมการเฉพาะกิจฯ จากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ว่าด้วย เงินอุดหนุนการวิจัย

ข้อ 17 ให้ผู้วิจัยส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เป็นภาษาไทยตามจำนวนที่ได้รับงบประมาณสำหรับการจัดพิมพ์ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน นับจากวันที่คณะกรรมการวิจัยรับรองรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ข้อ 18 กรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการวิจัยให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา หาก
ประสงค์จะขอขยายระยะเวลาให้ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการวิจัย
หากสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการวิจัยแล้วแต่การดำเนินโครงการวิจัยยังไม่แล้วเสร็จคณะ
กรรมการวิจัยอาจพิจารณายุติการวิจัยโดยให้ผู้วิจัยคืนเงินอุดหนุนการวิจัยที่เบิกไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วนตาม
ที่คณะกรรมการวิจัยเห็นสมควรไปยังกองคลังภายใน 1 เดือน

ประกาศ ณ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

(ลงนาม) เกษม สุวรรณกุล
(ศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล)
นายกสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

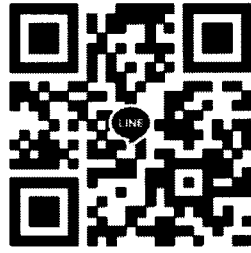
สำเนาถูกต้อง

นาง น -

(นางนุชจรี กมลสุขอุดม)

นักวิจัย ระดับ 7

คิวอาร์โค้ดเข้ากลุ่มไลน์ งปม.แผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม งปม.แผ่นดินประจำปี ๒๕๖๑

1. เพื่อสื่อสารให้สมาชิกได้ทราบถึงการดำเนินงานและแนวทางการติดตามงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
2. เพื่อติดตามการวิจัยงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
3. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและแนวทางการติดตามงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
4. เพื่อรับทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานและแนวทางการติดตามงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
5. เพื่อสร้างบรรยากาศการวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา
6. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิจัยงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เงื่อนไขการเข้ากลุ่ม

- เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยและ/หรือผู้ร่วมโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

เงื่อนไขการปิดกลุ่ม

- ไลน์กลุ่มจะปิดต่อเมื่อโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ปิดโครงการวิจัยแล้วเสร็จในระบบ NRMS ครบถ้วนแล้ว

